ePublishing

Lexicographic Bulletin

Vol 13 (1978)

Lexicographic Bulletin

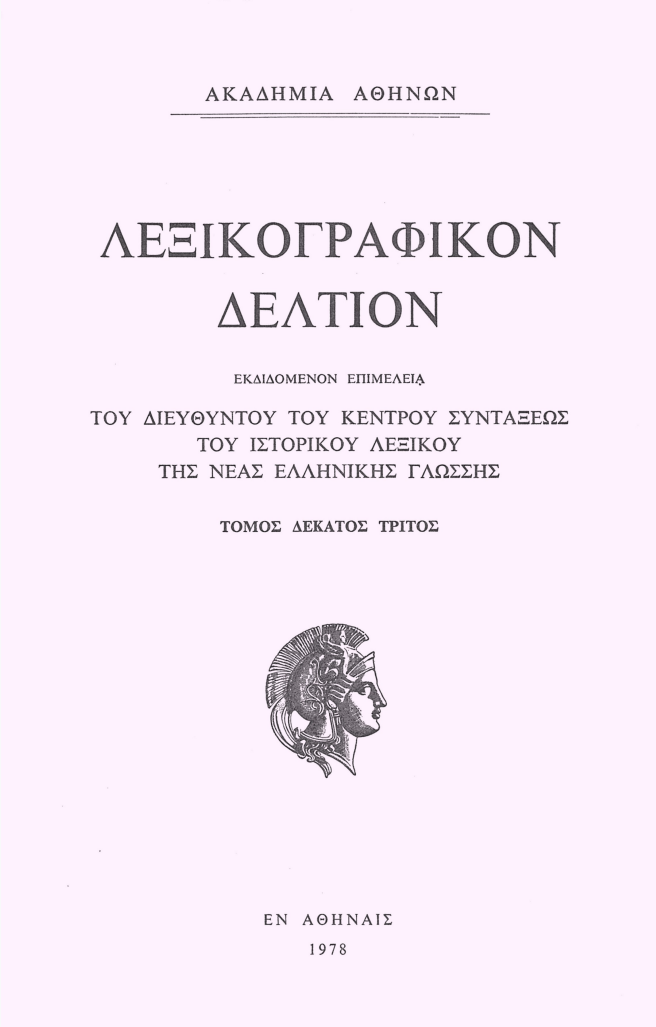

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙᾸ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1978

Παρατηρήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐπιθέτων κατὰ τὴν περιγραφὴν προσώπων εἰς τὴν χρονογραφίαν τοῦ Μαλάλα

Christoforos Charalambakis

doi: 10.12681/ld.41205

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 31/12/2025 10:39:58

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1978

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΗΣ ΤΕ ΚΟΙΝΩΣ ΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ
Λεωφόρος Συγγροῦ 129 - Β. Δίπλα 1

Διευθυντής : Δικαιος Β. Βαγιακακος

ACADÉMIE D'ATHÈNES
CENTRE DE RÉDACTION DU DICTIONNAIRE HISTORIQUE
DU GREC MODERNE (LANGUE COMMUNE
ET DIALECTES)
129, Bd Sygrou - 1, rue V. Dipla. Athènes

Directeur : Dikéos V. Vayacacos

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδες
Δικαίου Β. Βαγιακάκου: Γλωσσικὸν φυσιογνωστικὸν ἐράνισμα	5- 20
Χριστοφόρου Γ. Χαραλαμπάκη: Παρατηρήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐπιθέτων κατὰ τὴν περιγραφὴν προσώπων εἰς τὴν χρονογραφίαν τοῦ Μαλάλα	21- 42
Ἀναστασίου Καραναστάση: Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῶν Ἑλληνικῶν ἰδιωμάτων τῆς Κάτω Ἰταλίας	43- 67
Ἀναστασίου Καραναστάση: Ἐνδιαφέροντα φωνητικὰ καὶ μορφολογικὰ φαινόμενα τοῦ Ἰδιώματος Μαρτινιάνο τῆς Ἑλληνοφώνου περιοχῆς τοῦ Σαλέντο (Ἀπουλίας).	69- 82
Δικαίου Β. Βαγιακάκου: Γλωσσικὴ βιβλιογραφία τῶν ἐτῶν 1971-1977.	83-226

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΝ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑΝ ΤΟΥ ΜΑΛΑΛΑ *

Ὁ Ἰωάννης Μαλάλας[1], ζήσας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν αὐτοκρατόρων Ἀναστασίου τοῦ Α' καὶ Ἰουστίνου τοῦ Β', ἔγραψε τὴν ἀρχαιοτέραν μέχρις ἡμῶν παραδοθεῖσαν βυζαντινὴν χρονογραφίαν εἰς 18 βιβλία[2]. Τὸ ἔργον ἀπὸ ἱστορικῆς πλευρᾶς δὲν παρουσιάζει ἐνδιαφέρον, καθ' ὅσον ὁ συγγραφεύς του περιπίπτει εἰς σωρείαν σφαλμάτων καὶ ἀντιθέσεων καὶ δὲν ἀκολουθεῖ μὲ συνέπειαν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἱστορικοῦ γίγνεσθαι.

Ἀπὸ γλωσσικῆς ὅμως πλευρᾶς εἶναι τὸ ἔργον ἀρκετὰ ἐνδιαφέρον, καθ' ὅσον περιέχει πλῆθος στοιχείων τῆς λαλουμένης γλώσσης τοῦ 6ου αἰῶνος. Ὅσον ὑπερβολικὴ καὶ ἂν χαρακτηρισθῇ, ἐν τούτοις εἶναι δικαιολογημένη ἡ σύγκρισις τῆς χρονογραφίας τοῦ Μαλάλα μὲ τὴν Καινὴν Διαθήκην[3]. Τὰ δύο αὐτὰ ἔργα μᾶς δίδουν μίαν σαφῆ εἰκόνα τῆς λαλουμένης γλώσσης τοῦ πρώτου καὶ ἕκτου αἰῶνος ἀντιστοίχως. Ἡ σπουδαιότης τοῦ ἔργου τοῦ Μαλάλα διὰ τὴν ἀπόκτησιν σαφοῦς εἰκόνος τῆς λαϊκῆς γλώσσης τοῦ 6ου αἰῶνος καταδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ γλῶσσα του ἔχει γίνει ἀντικείμενον ἐκτενοῦς ἐρεύνης[4].

---

* Ἡ παροῦσα μελέτη ἐγράφη τὸ πρῶτον γερμανιστί, παρουσιασθεῖσα κατὰ τὴν διάρκειαν σχετικοῦ μὲ τὸν Μαλάλαν σεμιναρίου τοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Νεοελληνικῶν σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1973. Τὸ ὅλον θέμα παρουσιάζεται ἐνταῦθα ὑπὸ ἐντελῶς νέαν μορφήν. Εἰς τοὺς καθηγητὰς Albrecht Dihle καὶ Hans Eideneier ἐκφράζω καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης τὰς θερμάς μου εὐχαριστίας διὰ τὸ ἐπιδειχθὲν ἐνδιαφέρον ὡς καὶ διὰ τὰς χρησίμους ὑποδείξεις των.

1. Κατὰ τὴν παράθεσιν τῶν σχετικῶν χωρίων παραπέμπομεν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ *L. Dindorf*, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, τ. 8, Bonn 1931. Οἱ ἀριθμοὶ ὑποδηλοῦν τὴν ἀντίστοιχον σελίδα καὶ στίχον τῆς ἐκδόσεως ταύτης. Σχετικὴ μὲ τὸν Μαλάλαν βιβλιογραφία ἔχει συγκεντρωθῆ ὑπὸ τοῦ *G. Moravcsik*, Byzantinoturcica, I, 2 ἔκδ., Βερολῖνον 1958, σ. 329-334. Διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον του βλ. *K. Krumbacher*, Geschichte der byzantinischen Literatur, München [2]1897, σσ. 325-334. Βλ. ἐπίσης *Pauly-Wissowa*, Real-encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft, τ. IX, 2 1795-1799 (*Wolf*). Der kleine Pauly, τ. 3, Στουττγκάρδη 1969, 925-926 (*H. Gärtner*).

2. Τὸ πρῶτον βιβλίον δὲν ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Μαλάλα, ἐνῷ τὸ 5ον καὶ 18ον, συγκρινόμενα μὲ τὰ ὑπόλοιπα, παρουσιάζουν γλωσσικὴν ἀνομοιογένειαν. Τὸ πέμπτον βιβλίον παρουσιάζει σωρείαν ἰωνικῶν γλωσσικῶν τύπων καθὼς ἐπίσης γλωσσικὴν συγγένειαν μὲ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, τὴν γλῶσσαν τῆς ὁποίας μιμεῖται ὁ συγγραφεύς του εἰς ἀρκετὰς περιπτώσεις. Διὰ τὸ δέκατον ὄγδοον βιβλίον ἔχουν ἤδη διατυπωθῆ ὑποψίαι, ἐὰν πράγματι συγγραφεύς του εἶναι ὁ Μαλάλας.

3. Βλ. π.χ. *K. Wolf*, Formenlehre, σ. 6, ὑποσημ. 2.

4. Ἡ πρώτη σοβαρὰ ἐργασία διὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ Μαλάλα, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ὑπεισέρχεται

Μέχρι σήμερον ἐλλείπει μία σημασιολογικῆς φύσεως ἐργασία, ἡ ὁποία θὰ καθορίζῃ ἐπακριβῶς ποῖα γλωσσικὰ στοιχεῖα προέρχονται ἐκ τῆς ὁμηρικῆς, κλασσικῆς ἢ μετακλασσικῆς γλωσσικῆς παραδόσεως καὶ ποῖα ἀνήκουν εἰς τὸν προφορικὸν λόγον τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγράφη τὸ ἔργον.

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐπίσης ἡ ἐντόπισις καὶ ἑρμηνεία τῶν ξενικῶν λέξεων τὰς ὁποίας ἐν ἀφθονίᾳ χρησιμοποιεῖ ὁ συγγραφεύς μας. Ἐξ ἴσου σπουδαία εἶναι ἡ ἐρώτησις, κατὰ πόσον καὶ ἐὰν ὁ ἴδιος ὁ Μαλάλας εἶναι δημιουργὸς νέων λέξεων ἢ ἐὰν μιμῆται ἁπλῶς τὰς πηγὰς τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος — κατὰ τρόπον ὅμως ἐντελῶς ἀναξιόπιστον — ἀναφέρει.

Γενικὴ πάντως εἶναι ἡ ἐντύπωσις ὅτι τὸ ὕφος τοῦ Μαλάλα, τὸ πλῆθος τῶν γλωσσικῶν του ἰδιορρυθμιῶν, ἡ ἐκλογὴ τῶν λέξεων καὶ ἡ σύνταξις καθόλου προδίδουν συγγραφέα «λαϊκοῦ ἐπιπέδου» πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξηγεῖται ἐν μέρει ἀπὸ τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον συνέθεσε τὸ ἔργον του, προοριζόμενον διὰ τὰ εὐρύτερα λαϊκὰ στρώματα, ὡς καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι μητρική του γλῶσσα δὲν ὑπῆρξεν ἡ ἑλληνική.

Πρὶν προχωρήσωμεν εἰς τὸ κυρίως θέμα τῆς παρούσης μελέτης εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἀσχοληθῶμεν ἐν ὀλίγοις μὲ τὸ πρόβλημα τῆς περιγραφῆς προσώπων ὡς γραμματολογικὸν εἶδος.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι εἰς τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη ἀποφεύγεται κάθε λεπτομερὴς περιγραφὴ προσώπων[1] πρᾶγμα τὸ ὁποῖον παρετήρησε καὶ ἐπήνεσεν ἰδιαιτέρως ὁ Δίων Χρυσόστομος[2]. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὰ λογοτεχνικὰ ἔργα τῆς κλασσικῆς καὶ ἑλληνιστικῆς περιόδου. Εἰς τοὺς παπύρους ἀντιθέτως ἐμφανίζεται ἤδη ἀρκετὰ ἐνωρὶς ἡ καταγραφὴ χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων τοῦ προσώπου ἢ ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος[3].

Τὸ φαινόμενον τῆς παραθέσεως σωρείας ἐπιθέτων, περιγραφόντων τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα συγκεκριμένων προσώπων, παρουσιάζεται κυρίως εἰς δικογρα-

---

εἰς λεπτομερείας, ἐγράφη ὑπὸ τοῦ *K. Wolf*, Studien zur Sprache des Malalas I. Formenlehre II. Syntax, Μόναχον 1911-1912. Βλ. καὶ τὴν κριτικὴν τοῦ *Γ. Χατζιδάκι* εἰς τὸ περιοδικὸν Indogerm. Forschungen 29 (1912), Anz. 28-29. Εὐκαιριακῶς ἠσχολήθη μὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ Μαλάλα καὶ ὁ *Γ. Χατζιδάκις*, Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν γλώσσης, Πεντηκονταετ. Ἐθν. Πανεπ. (1836-1887), ἐν Ἀθήναις 1888, σσ. 117-173. Βλ. καὶ *Α. Ε. Μέγα*, Ἱστορία τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, Μέρος Α', ἐν Ἀθήναις 1925, σσ. 1 1-191. *L. Merz*, Zur Flexion des Verbums bei Malalas, Pirmasens 1911 (42 σελίδες). Περιωρισμένης ἐκτάσεως (1 σελίδες) εἶναι καὶ ἡ ἐργασία τοῦ *K. Weierholt*, Studien im Sprachgebrauch des Malalas, εἰς τὸ περιοδικὸν Symbolae Osloenses, Fasc. supplet. 18, Ὄσλο 1963. (Ἐνταῦθα ἐξετάζονται κυρίως ἡ χρῆσις τῶν ἀντωνυμιῶν «οὗτος, ἑαυτοῦ, αὐτοῦ, ἴδιος, ὅς, ὅστις» καθὼς ἐπίσης τὸ ἀπαρέμφατον καὶ αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις). Βλ. περαιτέρω *P. Helms*, Syntaktische Untersuchungen zu Ioannes Malalas und Georgios Sphrantzes. Die konjunktionalen Nebensätze in ihrem sprachhistorischen Zusammenhang. Helikon 11-12 (1971-72), σσ. 309-338.

1. Βλ. καὶ *J. Fürst*, Untersuchungen zur Ephemeris des Diktys von Kreta, Philologus, τόμ. 61 (Λειψία 1902), σσ. 3[illegible]2, ὑποσημ. 23 καὶ 24.

2. Ὁμιλία 21, Περὶ κάλλους, παράγρ. 16-17.

3. Βλ. τὴν Διαθήκην τοῦ Μενίππου κατὰ τὸ ἔτος 237 π.Χ. *Mahaffy*, Flinders Petrie Papyri, ἀριθμ. XVI, 1, σ. 47. Βλ. μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν Πάπυρον τῆς Ὀξυρύγχου ἀριθμ. 99, 4 (σ. 161 κ.ἑξ.) τοῦ ἔτους 55 μ.Χ.

φίας ἢ εἰς ἐπίσημα «ἀστυνομικὰ ἔγγραφα» εἰς τὴν Αἴγυπτον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Πτολεμαίων. Εἰς γραμματολογικὰ κείμενα εὑρίσκομεν ἀναλόγους περιγραφὰς (ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων εἰς τὸ ἔργον τοῦ Δικαιάρχου, τοῦ Ἱερωνύμου τοῦ Ῥοδίου καὶ τοῦ Ἀρταπάνου) κυρίως κατὰ τοὺς μετακλασσικοὺς ἑλληνορρωμαϊκοὺς χρόνους.

Κατὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐποχὴν παρουσιάζεται ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς περιγραφῆς προσώπων τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἁπλῆν καταγραφὴν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων, ὅπως κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχήν, ἀλλὰ στρέφεται παραλλήλως καὶ πρὸς τὴν περιγραφὴν τῶν ψυχικῶν ἀρετῶν καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἐν γένει τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν προσώπου. Τοιαῦται περιγραφαὶ εὑρίσκονται εἰς τὰς βιογραφίας τοῦ Πλουτάρχου (βλ. *J. Fürst*, ἔ.ἀ. σ. 385), εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Δίωνος τοῦ Κασσίου (βλ. *J. Fürst*, ἔ.ἀ. σ. 392), εἰς τὸν «Ἡρωικὸν» τοῦ Φιλοστράτου, εἴς τινα ἔργα τοῦ Λουκιανοῦ κ.ἄ. [1].

Λατῖνοι συγγραφεῖς ὅπως ὁ Σουητώνιος [2], ὁ Δάρης, ὁ Ἀμμιανὸς Μαρκελλῖνος, ὁ Οὐάρρων (Imagines) κ.ἄ. χρησιμοποιοῦν ἀναλόγους περιγραφὰς προσώπων.

Κατὰ ταῦτα ἄστοχος εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Dunger [3] ὅτι ἡ περιγραφὴ προσώπων εἶναι ἀνακάλυψις τοῦ Μαλάλα, ἄποψις τὴν ὁποίαν φαίνεται νὰ συμμερίζεται ἐν μέρει καὶ ὁ Rohde [4].

Ἤδη ἔχουν διατυπωθῆ ἀρκεταὶ ὑποθέσεις ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς πηγὰς τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ ὁ Μαλάλας [5]. Δὲν εἶναι δὲ ὀλίγαι αἱ ἔρευναι τῶν εἰδικῶν διὰ τὴν διαπίστωσιν τῶν πηγῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀντλεῖ ὁ Μαλάλας τὰς περιγραφὰς προσώπων [6].

Εἰς τὴν ἐρώτησιν κατὰ πόσον καὶ ἐὰν ὁ Μαλάλας ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὰς περιγραφὰς προσώπων τοῦ Σισύφου τοῦ Κῴου ἢ τοῦ Δίκτυος δὲν δύναται νὰ δοθῇ ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησις, καθ' ὅσον ἡ παράδοσις τοῦ κειμένου τῶν δύο αὐτῶν συγγραφέων δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐξαγωγὴν ἀσφαλῶν συμπερασμάτων. Τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον τῆς «Ἐφημερίδος τοῦ Τρωικοῦ πολέμου» τοῦ Δίκτυος ἔχει χαθῆ· μέχρις ἡμῶν ἔχει παραδοθῆ μόνον ἡ λατινικὴ μετάφρασις [7]. Αἱ δὲ γνώσεις μας διὰ τὸ ἔργον τοῦ Σισύφου εἶναι ἐξ ἴσου πενιχραί.

Ὁ J. Fürst, ὁ ὁποῖος ἠρεύνησε μετὰ πάσης λεπτομερείας τὸ ὅλον θέμα, [8] ὑπο-

---

1. Βλ. *Rohde* (ὑποσημ. 4), σ. 162, ὑποσημ. 1.

2. Βλ. *J. Couissin*, Suétone physiognomoniste dans les vies des XII Césars, εἰς Revue des Études Latines, τόμ. 31, Παρίσι 1954, σ. 234-256.

3. *Dictys-Septimius*, Programm des Vitzthumschen gymnasiums, Δρέσδη 1878, σ. 25.

4. Der griechische Roman und seine Vorläufer, Λειψία ^{3}1914, σελ. 160, ὑποσημ. 1. Ὁ Rohde παραδέχεται ὅτι ἀνάλογοι περιγραφαὶ προσώπων ἀπαντῶνται ἤδη πολὺ ἐνωρίτερον, ὅμως αἱ μεμονωμέναι περιγραφαὶ προσώπων εἰς παλαιοτέρους τοῦ Μαλάλα συγγραφεῖς ἀπέχουν, κατὰ τὴν γνώμην του, κατὰ πολὺ ἀπὸ τὴν παρατηρουμένην κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν ξηρὰν καταγραφὴν ἐπὶ μέρους χαρακτηρισμάτων.

5. Ὁ ἴδιος ἀναφέρει συγκεκριμένας πηγὰς ὅπως π.χ. τὸν Ὅμηρον, τὸν Εὐριπίδην, τὸν Δίκτυν ἐκ Κρήτης, τὸν Σίσυφον τὸν Κῷον, τὸν Φειδάλιον τὸν Κορίνθιον κ.ἄ.

6. Βλ. *J. Fürst*, ἔ.ἀ., σ. 374 κ.ἑξ.

7. Ἔκδ. *W. Eisenhut*, Λειψία 1973.

8. Untersuchungen zur Ephemeris des Dihtys von Kreta, Philologus 60 (1901), σσ.

στηρίζει κατὰ τρόπον πειστικόν, ὅτι αἱ περιγραφαὶ προσώπων εἰς τὴν Χρονογραφίαν τοῦ Μαλάλα εἶναι καθ' ὅλα ὅμοιαι μὲ ἐκείνας τοῦ Δίκτυος. Βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Μαλάλας εἶχε περισσοτέρας πηγὰς ὑπ' ὄψιν, φαίνεται δὲ νὰ εἶχε μελετήσει καὶ τὰς Ἀποκρύφους Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, εἰς τὰς ὁποίας συναντῶμεν ἀναλόγους περιγραφὰς προσώπων [1].

Ἀνεξαρτήτως τῶν πηγῶν τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ, εἶναι φανερὸν ὅτι ὁ Μαλάλας ἔδωσε νέαν μορφὴν εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν προσώπων μὲ τὴν ἰδιορρυθμίαν ἡ ὁποία τὸν διακρίνει καὶ μὲ τὴν σωρείαν ἐπιθέτων τὰ ὁποῖα μέχρι καταχρήσεως χρησιμοποιεῖ. Δὲν ἀρκεῖται δὲ μόνον εἰς περιγραφὰς τῶν ἡρώων τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, ἀλλὰ ἐπεκτείνει ταύτας καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους καὶ κυρίως εἰς τοὺς ῥωμαίους αὐτοκράτορας [2].

Ἀναλόγους περιγραφὰς εὑρίσκομεν ὡσαύτως εἰς μεταγενεστέρους συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἔχουν ὡς πρότυπόν των τὸν Μαλάλαν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ἰσαάκιος Πορφυρογέννητος [3] μιμεῖται τὸν Μαλάλαν καὶ ὄχι ἀπ' εὐθείας τὸν Δίκτυν [4]. Ὁ Τζέτζης [5] πάλιν εἶχε προφανῶς ὑπ' ὄψιν του τὸν Μαλάλαν καὶ ὄχι τὸν Ἰσαάκιον [6].

Εἰς τὴν «Σύνοψιν ἱστοριῶν» τοῦ Γεωργίου Κεδρηνοῦ [7], τὴν «Σύνοψιν ἱστορικὴν»

229-260. Αὐτόθι τ. 61 (1902), σσ. 374-440. Ἀνάτυπον τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν ἐξεδόθη ὑπὸ τὸν τίτλον Die Literarische Porträtsmanier im Bereich des griechisch-römischen Schrifttums, Λειψία 1903.

1. Ὁ ἴδιος ὁ Μαλάλας 255, 10/11 ἀναφέρει ὡς πηγήν του τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Εἰς τὰς «Πράξεις Παύλου καὶ Θέκλης» (ἔκδ. *M. Bonnet - R. A. Lipsius*, Acta apostolorum apocrypha, τόμ. 1, Λειψία 1891, σ. 237, 6 κ.ἑξ.) εὑρίσκεται ἡ ἀκόλουθος περιγραφὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου : . . . *εἶδεν δὲ τὸν Παῦλον ἐρχόμενον, ἄνδρα μικρὸν τῷ μεγέθει, ψιλὸν τῇ κεφαλῇ, ἀγκύλον ταῖς κνήμαις, εὐεκτικόν, σύνοφρυν, μικρῶς ἐπίρρινον, χάριτος πλήρη.* Σύγκρ. Μαλάλας 257, 5-9.

2. Περιγραφαὶ προσώπων ἀπαντῶνται εἰς τὰς ἀκολούθους σελίδας : 88, 91, 100, 101, 103-106, 219, 225, 232, 243, 246, 250, 256, 257, 258, 259, 262, 267, 269, 277. 280-283, 290, 291, 295, 298, 299, 301-304, 306, 311-314, 316, 325, 342, 349, 354, 367, 392, 410, 425.

3. Περὶ τῶν καταλειφθέντων ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ περὶ ἰδιότητος καὶ χαρακτήρων τῶν ἐν Τροίᾳ Ἑλλήνων τε καὶ Τρώων, εἰς τὴν ἔκδοσιν *H. Hinck*, Polemonis Declamationes, Λειψία 1873, σ. 57 κ.ἑξ. Διὰ τὰς περιγραφὰς προσώπων βλ. σσ. 80-87.

4. Βλ. *C. Wagener*, Beitrag zu Dares Phrygius, Philologus 38 (1879), σελ. 109 καὶ J. Fürst, ἔ.ἀ., σ. 240 κ.ἑξ.

5. Περιγραφαὶ προσώπων εὑρίσκονται εἰς τοὺς ἑξῆς στίχους, κατὰ τὴν ἔκδ. *I. Bekker*, Βερολῖνον 1816 : Τὰ πρὸ Ὁμήρου : 125 κ.ἑξ., 224-225, 353, 355, 398. Τὰ Ὁμήρου : 266 κ.ἑξ. Τὰ μεθ' Ὅμηρον : 363 κ.ἑξ., 366, 368, 370, 373, 376, 378, 380, 382, 470, 475, 477, 493, 505, 580, 654, 658, 660, 662, 666, 668, 672 κ.ἑξ.

6. Ὁ *E. Patzig*, Dictys Cretensis, Byzantinische Zeitschrift 1 (1892), σ. 139 ὑποστηρίζει ὅτι τὸ ὑλικὸν τοῦ Δίκτυος, τὸ ἀπαντώμενον εἰς τοὺς μεταγενεστέρους βυζαντινοὺς συγγραφεῖς, εὑρίσκεται εἰς τοὺς δύο ἀρχαιοτέρους χρονογράφους, τὸν Μαλάλαν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀντλεῖ ὁ Ἰσαάκιος Πορφυρογέννητος, καὶ τὸν Ἰωάννην Ἀντιοχέα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀντλοῦν τὰς περιγραφὰς προσώπων ὁ Κ. Μανασσῆς καὶ ὁ Τζέτζης.

7. Ἔκδ. *I. Bekker*, GSHB 23, 1-2, Βόννη 1838-39. Διὰ περιγραφὰς προσώπων βλ. τ. 1, σ. 45, 10. 217, 20 κ. ἑξ., 638, 5. 691, 10. 700, 23/24.

τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ[1] καὶ εἰς τὸ Πασχάλιον Χρονικὸν ἀπαντῶνται ἀνάλογοι περιγραφαὶ προσώπων εἰς περιωρισμένην ὅμως κλίμακα.

Ἰδοὺ δύο χαρακτηριστικὰ παραδείγματα περιγραφῆς προσώπων : Μαλάλας, 106, 3 κ.ἑξ. : *Αἰνείας κονδοειδής, παχύς, εὔστηθος, ἰσχυρός, πυρράκης, πλατόψις, εὔρινος, λευκός, ἀναφάλας, εὐπώγων*[2].

Ἰσαάκιος 86, 3 κ.ἑξ. : Ὁ *Αἰνείας παχύς, εὔστηθος, ἰσχυρός, πυῤῥάκης, πλατύοψις, εὔριν, λευκόχρους, εὐπώγων, γλαυκός, νουνεχής, φρόνιμος, εὐσεβής.*

Τζέτζης, Τὰ μεθ' Ὅμηρον στίχ. 378 κ.ἑξ. : *Αἰνείας δ' ἄρα βαιός, ἀτὰρ παχύς, εὔστηθος πέλε | γλαυκός, λευκόχρους, ἀναφάλας, εὐρυμέτωπος.*

Μαλάλας 106, 14 κ.ἑξ. : *Κασσάνδρα κονδοειδής, στρογγυλόψις, λευκή, ἀνδροειδὴς τὴν πλάσιν, εὔρινος, εὐόφθαλμος, μελάγκορος, ὑπόξανθος, οὔλη, εὐτράχηλος, ὀγκόμασθος, ἥσυχος, εὐγενής, ἱερατική, μάντις ἀκριβὴς καὶ τὰ πάντα προλέγουσα, ἀσκητική, παρθένος.*

Ἰσαάκιος 86, 19 κ.ἑξ. : Ἡ *Κασσάνδρα, σύνευνος οὐδενός, κονδή, στρογγυλοπρόσωπος, λευκή, πάνυ ἀνδρώδης τὴν πλάσιν, εὔριν, εὐόφθαλμος, μελάγκορος, ὑπόξανθος, καρηκομῶσα, οὔλη, εὐτράχηλος, ὀγκόμασθος, μικρόπους, ἥσυχος, εὐγενής, ἱερατική, μάντις ἀκριβής, παρθένος ἁγνὴ καὶ πάντα προλέγουσα.*

Τζέτζης, Τὰ μεθ' Ὅμηρον, στίχ. 370 κ.ἑξ. : *Κασσάνδρη δ' ἄρ' ἔην βαιὴ δέμας, ἀνδρόμοιος, | λευκότερη γλάγεος· περιηγέας εἶχεν ὀπωπάς, | ὀγκώδεις δ' ἔχε μαστούς· μικρόπος, ἥσυχος ἦεν.*

Ὅπως δύναταί τις νὰ ἴδῃ πρόκειται περὶ ἁπλῆς καταγραφῆς κυρίως μεμονωμένων μερῶν τοῦ σώματος. Ὅλως ἰδιάζουσα εἶναι ἡ κατ' ἀσύνδετον τρόπον[3] παράθεσις σωρείας ἐπιθέτων, χαρακτηριζόντων τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον. Ὁ τρόπος παραθέσεως τῶν ἐπιθέτων μαρτυρεῖ μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν λαϊκὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔργου τοῦ Μαλάλα. Συγγραφεῖς μὲ λογοτεχνικὰς ἀξιώσεις θὰ ἀπέφευγον ἀσφαλῶς τὴν ἄχαριν καταγραφὴν τόσων ἐπιθέτων, φαινόμενον τὸ ὁποῖον, ὅσον καὶ ἂν παρουσιάζεται εἰς προγενεστέρας τοῦ Μαλάλα ἐποχάς, μᾶς δίδει ἐν τούτοις μίαν ἐνδεικτικὴν εἰκόνα τοῦ «ἀνόστου ὕφους» τῶν Βυζαντινῶν, διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν τοῦ Rohde, ἔ.ἀ.

Τὸ κύριον μέρος τῆς παρούσης ἐργασίας ἀποτελεῖ ἡ ἐξέτασις τοῦ σχηματισμοῦ τῶν εἰς τὰς περιγραφὰς προσώπων ἀπαντωμένων ἐπιθέτων.

---

1. Ἔκδ. *I. Bekker*, GSHB 28, Βόννη 1837. Βλ. στίχ. 1157 κ.ἑξ., 2225-2226, 5241-5242, 5703 κ.ἑξ., 6077-78, 6465 κ.ἑξ. Διὰ περιγραφὰς μὴ ἀναφερομένας εἰς ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα βλ. π.χ. στίχ. 5744-45 καὶ 6517-18.

2. Εἰς τὴν ἔκδ. Dindorf ἕπεται : *Γλαῦκος ἰσχυρός, φρόνιμος, εὐσεβής.* Ὁ F. Meister προτείνει *γλαυκὸς* ἀντὶ *Γλαῦκος* δὲν παρετήρησεν ὅμως ὅτι τὸ ἐπίθετον ἰσχυρὸς ἐμφανίζεται τότε δύο φοράς. Ὁ *C. Wagener*, ἔ.ἀ., σ. 105, ὑποσ. 12 δέχεται τὴν διόρθωσιν τοῦ Meister προτείνει ὅμως νὰ γραφῇ ἀντὶ *ἰσχυρὸς νουνεχής*, ἐπίθετον τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖ ὁ Ἰσαάκιος.

3. Σπανίως ἀπαντᾶται σύνδεσις δύο ἐπιθέτων δι' ἑνὸς καὶ κατὰ κανόνα δὲ εἰς τὸ τέλος τῆς ἑκάστοτε περιγραφῆς : 88, 20 : *σώφρων καὶ ἥσυχος.* 105, 11 : *φοβερὸς πολεμιστὴς καὶ βαρύφωνος.* 256, 7/8 : *φθεγγόμενος ὑπὸ πνεύματος ἁγίου καὶ θαυματουργῶν.* 295, 13 : *εὐμήκης καὶ εὐσθενής.* 306, 12 : *μεγαλόψυχος πάνυ καὶ φιλοκτίστης.*

Κατ' ἀρχὴν διακρίνομεν δύο μεγάλας κατηγορίας ἐπιθέτων :

1. Ἁπλᾶ ἐπίθετα :

1.1. Μὲ τὴν κατάληξιν -ος, η, ο : *ἀγαθός, γλαυκός, γοργός, δειλός, ἥσυχος, ἱερός, καλός, λεπτός, λευκός, μακρός, ξανθός, οὖλος, πυρρός, σιμός, σκνιφός, σπανός, στραβός, ὑπερήφανος, φαλακρός, χριστιανός, ψελλός.*

1.2. -ρός : *ἰσχυρός.*
1.3. -ηρός : *τολμηρός.*
1.4. -ύς, εῖα, ύ : *γλυκύς, παχύς, πλατύς.*
1.5. -ικός, ή, όν : *ἀσκητικός, ἠθικός, ἱερατικός, μανικός, μυστικός.*
1.6. -ειος, εία, ον : *τέλειος.*
1.7. -ιος : *δόλιος, καθάριος, πολιός.*
1.8. -ιμος : *φρόνιμος.*
1.9. -αῖος, αία, ον : *γενναῖος, ὡραῖος.*
1.10. -ίλος : *ὀργίλος.*
1.11. -άκης (-ακής) : *πυῤῥάκης, πυῤῥακής.*
1.12. -ίτης : *γεννήτης.*
1.13. ακ-ινός : *λεπτακινός.*
1.14. -αξ : *δρόμαξ.*
1.15. -ς : *μέγας.*

Ἐκ τῶν μνημονευθέντων ἐπιθέτων ἀπαντῶνται ἀρκετὰ διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Τὸ ἐπίθετον π.χ. *ἀγαθὸς* εἰς τὸν Ὅμηρον σημαίνει, ὅταν ἀναφέρεται εἰς πρόσωπα, «τὸν ἔχοντα σωματικὴν δύναμιν»,, «τὸν ἀνδρεῖον», ἔχει ὅμως καὶ τὴν συνήθη σήμερον σημασίαν «ἐνάρετος, χρηστός» [1].

Τὸ ἐπίθετον *καλὸς* ἐν τῇ ἐννοίᾳ «ὡραῖος», «ἐμφανίσιμος» εὑρίσκεται ἤδη εἰς τὴν Ἰλιάδα 21.108 : *καλός τε μέγας τε.* Κατὰ τὴν περιγραφὴν μὴ σωματικῶν χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων χρησιμοποιεῖ ὁ συγγραφεὺς παράλληλα ὁμηρικὰ χωρία :

Μαλ. 104, 5 : *Φιλοκτήτης τοξότης εὔστοχος* (Ἰσαάκιος 83, 15/16 : *εὔστοχος τοξότης*). Πβ. Ὁμ. Ἰλ. 2.718.

Μαλ. 105, 5 (σύγκρ. Ἰσαάκιος 84, 21/22) : *Κάλχας οἰωνοσκόπος ἄριστος* = Ὁμ. Ἰλ. 1.69.

Μαλ. 105, 12 : *Ἕκτωρ . . . πολεμιστὴς καὶ βαρύφωνος. Βαρύφωνος* χρησιμοποιεῖται προφανῶς ἐν τῇ ἐννοίᾳ «*βοὴν ἀγαθὸς*» (Πβ. Ἰλ. 13.123). Ἰσαάκιος 87, 18 : *Ἕκτωρ . . . ἐν πολέμῳ βαρύφωνος. Τζέτζης*, Τὰ Ὁμήρου 267 : *ὀβριμόφωνος.*

Θὰ ἦτο παρακεκινδυνευμένον νὰ διίδωμεν εἰς τὰ παραδείγματα αὐτὰ ἔστω καὶ ἴχνη τῆς ὁμηρομαθείας τοῦ Μαλάλα παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἴδιος ἀναφέρει ὡς πηγήν του τὸν Ὅμηρον [2]. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ ἀκόλουθα ἐπίθετα :

Τὸ ἐπίθετον *λεπτακινὸς* (καὶ ὄχι λεπτανικὸς ὅπως ἀναγράφει ὁ Lampe) χα-

---

1. Βρ. *Snell - H. J. Mette* κ.ἄ., Lexikon des frühgriechischen Epos, Göttingen 1955 κ.ἑξ., βλ. λ.

2. Βλ. 24, 14. 117, 16. 119, 23. 132, 21. 143, 21.

ρακτηρίζεται ὡς ποιητικὴ λέξις (σύγκρ. *λεπταλέος*). Ἡ λέξις ἀπαντᾶται σπανίως. Εἰς δίστιχον τῆς Ἀνθολογίας Παλατίνης (11.102), ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Ἀμμιανὸν ἢ τὸν Νίκαρχον, ἀναγιγνώσκομεν : *ὁ λεπτακινὸς Διόδωρος*. Ὁ Φρύνιχος ὁ Ἀράβιος[1] ἑρμηνεύει τὴν λέξιν *λεπτακινόν* : *οἷον ἀκριβὲς καὶ ἐπὶ λεπτὸν πεφροντισμένον*. Ὁ Bechtel[2] ὑποθέτει ὅτι ἡ λέξις ἐσχηματίσθη ἐξ ἑνὸς **λέπταξ* τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ὡς ὑποκοριστικὸν τῆς λ. *λεπτός*.

Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ἐλλείπουν ἀνάλογοι σχηματισμοί. Ἐνταῦθα ἀνήκουν μόνον τὰ ἐπίθετα *φυζακινὸς* (Ὁμ. Ἰλ. 13.102) καὶ *νορθακινός*. *Νορθακινοὶ* ὡς γλῶσσα παρ' Ἡσυχίῳ = ἀσθενεῖς.

δρόμαξ : Εἰς τὰ γνωστὰ Λεξικὰ ἀναφέρονται διὰ τὴν λέξιν ταύτην μόνον δύο παραδείγματα. Τὸ ἕν, Γεωπονικὰ 16,22,7, εἶναι ἀμφίβολον, καθ' ὅσον μόνον δύο χειρόγραφα παραδίδουν τὴν γραφὴν αὐτήν. Εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ H. Beckh, Λειψία 1895, ἀναγιγνώσκομεν : *εἶδον δὲ φησὶ δρομάδας καμήλους* (καὶ οὐχὶ *δρόμακας*)[3]. Εἰς τὸν Μαλάλαν ἀντιθέτως παραδίδεται σαφῶς ἡ λέξις, δὲν ἀποκλείεται δὲ νὰ εἶναι καὶ ὁ δημιουργός της. Ἡ προσπάθεια ἀνευρέσεως παρομοίων σχηματισμῶν ἀπέβη ἄκαρπος. Ἐνταῦθα δύναται νὰ ἀναφερθῇ μόνον τὸ οὐσιαστικὸν *παραδρόμαξ* (εἶδος ἐπενδύτου), ἀπαντώμενον εἰς τὸν Πάπυρον τῆς Ὀξυρύγχου 1346 τοῦ 2ου μ.Χ. αἰ. Οἱ μεταγενέστεροι μιμηταὶ τοῦ Μαλάλα ἀποφεύγουν τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως εἰς τὴν ἀντίστοιχον περιγραφὴν τοῦ Τρωίλου. Ὁ Ἰσαάκιος, 85, 21, παραλείπει ἐντελῶς τὸν χαρακτηρισμόν, ἐνῷ ὁ Τζέτζης, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 382, γράφει ἀντὶ *δρόμαξ*, *ὠκύς*. (Βλ. Αὐτόθι 473 : Ἀχιλλεύς : *ἐν δὲ δρόμοισι ποδάρκης*. Ἰσαάκιος 81, 6 : *τοὺς πόδας ὠκύς*).

Ἡ λέξις *γενηίτης* ἀπαντᾶται ἅπαξ εἰς τὸν Μαλάλαν. Προφανῶς πρόκειται περὶ τῆς λ. *γενειήτης* (ἰων. τύπος τοῦ *γενειάτης*), εὑρισκομένης ἤδη εἰς τὸν Θεόκριτον 17, 33 : *γενειήταν Διὸς υἱόν*.

Εὐκαιριακῶς ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ λ. *τρακταϊστὴς* χρησιμοποιεῖται τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Μαλάλα (314, 11). Τὸ ρῆμα *τρακταΐζω* (σύγκρ. λατ. tractare) ἐμφανίζεται τὴν ἰδίαν περίπου ἐποχὴν (βλ. Μαλ. 305, 3). Καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ *τρακτευτοῦ* μᾶς εἶναι γνωστὸν μόλις τὸν 6ον αἰ. (βλ. Μαλ. 400, 13).

2. Σύνθετα ἐπίθετα :

2.1. Ἀποτελούμενα ἐκ δύο ὀνοματικῶν τύπων :

2.1.1. Διὰ τὴν γενικὴν περιγραφὴν τοῦ προσώπου χρησιμοποιεῖται πλῆθος ἐπιθέτων :

Ἀνθηροπρόσωπος : Τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιεῖ μόνον ὁ Μαλάλας. Βλ. Κεδρηνὸς τόμ. 1, σ. 688, 7 : (Τιβέριος) *τὸ πρόσωπον ἀνθηρός*.

Λεπτοχαράκτηρος : Ἡ λέξις δὲν ἀπαντᾶται πρὸ τοῦ Μαλάλα, ἡ δὲ χρῆσις

---

1. Σοφιστικὴ προπαρασκευή, ἔκδ. *Ioannes de Borries*, Λειψία 1911, σ. 85, 17.
2. Lexilogus zu Homer, Halle 1914, σ. 330.
3. Τὸ ἐπίθετον *δρομὰς* ἀναφέρεται συνήθως εἰς τὴν κάμηλον. Γνωστὸν εἶναι ἐπίσης τὸ σύνθετον *δρομοκάμηλος* (βλ. Lampe). Ὁ ἴδιος ὁ Μαλάλας (300, 12 καὶ 435, 14) χρησιμοποιεῖ τὴν ἀσυνήθη ἔκφρασιν *δρομωνάριος κάμηλος*.

της εἶναι ἀρκετὰ περιωρισμένη. Βλ. Πασχάλιον Χρονικὸν Migne PG 92. 793D. Καὶ τὸ ἅπαξ λεγόμενον *μακροχαράκτηρος* φαίνεται νὰ εἶναι δημιούργημα τοῦ Μαλάλα[1]. Εἰς τὴν ἀντίστοιχον περιγραφὴν τῆς Ἀνδρομάχης χρησιμοποιεῖ ὁ Ἰσαάκιος (86, 16) τὸ ἐπίθ. *μακροπρόσωπος*. Κατὰ ταῦτα εἶναι δικαιολογημένη ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ Μαλάλας χρησιμοποιεῖ τὴν λ. «*χαρακτὴρ*» ἐν τῇ ἐννοίᾳ «πρόσωπον». *Λεπτοχαράκτηρος* σημαίνει ἑπομένως ὅ,τι καὶ ἡ λ. *λεπτοπρόσωπος* (βλ. Ἰσαάκιος 87, 3). Εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἀπαντᾶται, ὡς γνωστόν, μέγας ἀριθμὸς ἐπιθέτων ἐχόντων ὡς δεύτερον συνθετικὸν τὸν τύπον *-πρόσωπος*[2].

Τὰς λέξεις «χαρακτὴρ» καὶ «ὄψις» χρησιμοποιεῖ ὁ συγγραφεύς μας εἰς σύνθετα ὡς συνώνυμα : *Μάκροψις* (ἢ *μακρόψις*) ἀπαντᾶται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸν Μαλάλαν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀντιγράφουν ἁπλῶς τὴν λέξιν ὁ Ἰσαάκιος (83, 19 καὶ 85, 26) καὶ ὁ Τζέτζης (Τὰ μεθ' Ὅμηρον 369. 659. 665). Ἀντὶ *μάκροψις* χρησιμοποιεῖ ὁ Ἰσαάκιος εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς Ἀνδρομάχης τὸ ἐπίθ. *μακροπρόσωπος* (86, 16/17). Ὡς ἅπαξ λεγόμενον, κατ' ἀνάλογον τρόπον σχηματισθέν, χρησιμοποιεῖται τὸ ἐπίθετον *ξήροψις*. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Μαλάλαν οὐδεὶς μεταγενέστερος συγγραφεὺς χρησιμοποιεῖ τὴν λέξιν αὐτήν.

Τὸ ἐπίθ. *πλάτοψις* (ἢ *πλατόψις*), (*πλατύοψις*, Ἰσαάκιος 85, 15 καὶ 86, 4) ἐν τῇ ἐννοίᾳ «πλατυπρόσωπος» χρησιμοποιεῖ κατ' ἐπανάληψιν ὁ Μαλάλας καθὼς ἐπίσης τοὺς ἀναλόγους σχηματισμοὺς *στρογγύλοψις* (βλ. καὶ Ἰσαάκιος 84, 1) ἢ *στρογγυλόψις* = στρογγυλοπρόσωπος. Τὸ ἐπίθ. *στρογγυλοπρόσωπος* χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀριστοτέλης, Περὶ τὰ ζῷα ἱστοριῶν Α 495α 2/3. Βλ. καὶ Ψευδο-Ἀριστοτ., Φυσιογν. 807b 33, εὑρίσκεται δὲ κατ' ἐπανάληψιν εἰς παπύρους τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς (βλ. Λεξ. Preisigke). Τὸ ἐπίθ. χρησιμοποιεῖ καὶ ὁ Ἰσαάκιος 86, 20 κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Κασσάνδρας. Ὁ Κεδρηνὸς ἀντιθέτως (βλ. τ. 1 σ. 691, 11) χρησιμοποιεῖ τὴν ἔκφρασιν : *στρογγύλην ἔχων τὴν ὄψιν* (Μαυρίκιος).

2.1.2. *Ἡ ῥὶς* λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης θέσεως τὴν ὁποίαν κατέχει ἀποτελεῖ βασικὸν διακριτικὸν γνώρισμα μεταξὺ τῶν ἀτόμων. Ὁ Μαλάλας χρησιμοποιεῖ κατ' ἐπανάληψιν ἐπίθε α μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὴν λ. *ῥῖνα*:[3].

Ἀγκυλόρινος: ὁ ἔχων ῥῖνα ἀγκύλην, κοιν. «καμπουρομύτης».

Καμπυλόρινος: Ὁ Τζέτζης, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 381, προτιμᾷ τὴν ἔκφρασιν: *ῥῖνα φέρων καμπύλην*. Τὰ ἐπίθ. *ἀγκυλόρινος* καὶ *καμπυλόρινος* εἶναι συνώνυμα. Κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἀντήνορος χρησιμοποιεῖ ὁ Μαλάλας (106, 7) τὸ ἐπίθ. *ἀγκυλόρινος*, ἐνῷ ὁ Ἰσαάκιος διὰ τὸ αὐτὸ πρόσωπον τὴν λέξιν *καμπυλόρριν* (86, 7).

Λεπτόρινος = ὁ ἔχων λεπτὴν ῥῖνα.

Μακρόρινος: Ὁ Ἰσαάκιος (81, 6 καὶ 85, 9) μεταχειρίζεται τὴν λ. *μακρόρριν*

---

1. Οἱ μιμηταὶ τοῦ Μαλάλα δὲν χρησιμοποιοῦν ἐπίθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὴν λέξιν *-χαράκτηρος*. Μόνον ὁ Ἰσαάκιος χρησιμοποιεῖ εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἀντήνορος τὸ ἐπίθετον *λευκοχαράκτηρος*, (6, 7/) ἴσως ὅμως πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς *λεπτοχαράκτηρος*.

2. Βλ. *Γ. Κουρμούλη*, Ἀντίστροφον λεξικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, Ἀθῆναι 1967, σ. 502-503.

3. Ὁ σ. εἰς τὰ σύνθετα χρησιμοποιεῖ τὴν γραφὴν δι' ἑνὸς ρ. Ἐπίθετα μὲ τὴν κατάληξιν *-μύτης* ἀπαντῶνται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὴν νεοελληνικήν. Βλ. *Γ. Κουρμούλη*, ἔ.ἀ., σελ. 296.

καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ Τζέτζης, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 374. Οὗτος χρησιμοποιεῖ καὶ τὸν τύπον *μακρόῤῥις* (Τὰ μεθ' Ὅμηρον 363. 472. 478).

Παχύρινος: Ὁ τύπος *παχύριν* (ὀρθώτερον *παχύρριν*) ἀπαντᾶται εἰς παπύρους τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς[1]. *Παχύρρινος* ὡς χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ προσώπου ἀπαντᾶται εἰς Ἀδαμαντ. Σοφιστ., Φυσιογνωμονικῶν Β (βλ. ἔκδ. R. Förster, τ. 1 σ. 413, 10).

Στρεβλόρινος: Εἰς τὴν ἀντίστοιχον περιγραφὴν προτιμᾷ ὁ Ἰσαάκιος (83, 8) τὸν τύπον *στρεβλόρρινος* ὁ δὲ Τζέτζης, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 663 τὴν λ. *στρεβλόῤῥιν*.

Γρυπόρυγχος: Ὁ ἔχων γρυπὸν ρύγχος, γαμψὴν ῥῖνα. Τὸ ἐπίθ. χρησιμοποιεῖ μόνον ὁ Μαλάλας[2]. Ὁ Ἀριστοτέλης ἀντιθέτως χρησιμοποιεῖ περιφραστικὸν τύπον μὲ τὸ ῥῆμα *ἔχω*. Βλ. Ψευδο-Ἀριστοτ., Φυσιογν. 811α 36 (R. Förster, ἔ.ἀ. τ. 1 σ. 66, 9): *οἱ δὲ γρυπὴν* (sc. ῥῖνα) *ἔχοντες*. Ἀντὶ *γρυπόρυγχος* θὰ ἀνέμενέ τις τὴν λ. «*γρυπόρρινος*». Ἡ ἤδη προταθεῖσα γραφὴ γρυπώνυχος δὲν φαίνεται νὰ εἶναι πιθανή[3].

Μικρόσιμος: ὁ ἔχων μικρὰν σιμὴν ῥῖνα (συγκρ. *ὑπόσιμος*). Τὸ σύνθετον, προφανῶς κατασκεύασμα τοῦ Μαλάλα, χρησιμοποιούμενον μόνον μίαν φοράν, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς βαρβαρισμός. Εἰς τὴν αὐτὴν περιγραφὴν τῆς Πολυξένης εὑρίσκονται τὰ ἐπίθετα *εὔρινος* καὶ *μικρόσιμος*! Εἰς τὰς ἀντιστοίχους περιγραφὰς τοῦ Ἰσαακίου καὶ τοῦ Τζέτζη δὲν γίνεται χρῆσις τοῦ ἐπιθέτου.

Σημειωτέον ὅτι τὰ μὲ δεύτερον συνθετικὸν *-ρινος* ἐπίθετα δὲν ἀπαντῶνται πρὸ τοῦ Μαλάλα, ἂν ἐξαιρέσωμεν τὴν λ. *παχύρρινος*. Αἱ μεταγενέστεραι γραφαὶ -ῤῥιν μαρτυροῦν ὅτι ἡ κατάληξις *-ρινος* ἴσχυεν ὡς δημώδης τύπος, δι' ὃ καὶ ἀποφεύγεται ἡ χρῆσις της.

2.1.3. Μεγάλην σημασίαν ἀποδίδει ὁ Μαλάλας εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ὀφθαλμῶν ὡς τοῦ κατ' ἐξοχὴν χαρακτηριστικοῦ γνωρίσματος τοῦ προσώπου[4].

Τὰ ἐπίθετα *γλαυκόφθαλμος*, *μεγαλόφθαλμος*[5] καὶ *μικρόφθαλμος*[6] εἶναι γνωστὰ πολὺ πρὸ τοῦ Μαλάλα. Ἀντιθέτως τὸ ἐπίθ. *μελάγκορος* χρησιμοποιεῖ μόνον ὁ Μαλάλας καὶ ὁ Ἰσαάκιος (83, 7). Τὸ καὶ σήμερον εὔχρηστον *μελανόφθαλμος*[7] πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξήγησις τοῦ ἀχρήστου *μελάγκορος*[8].

2.1.4. Τὸ ἐπίθ. *ξάνθοφρυς* (σύγκρ. Ἰσαάκιος 83, 23) δὲν ἀπαντᾶται πρὸ τοῦ Μαλάλα, ὁ ἴδιος δὲ χρησιμοποιεῖ τὴν λέξιν μόνον μίαν φοράν.

---

1. Βλ. Παπ. Πετρ. 3, σ. 13 (τοῦ 3ου π.Χ. αἰ.).
2. Δι' ἀναλόγους συνθέσεις εἰς τὴν νέαν ἑλληνικήν, βλ. *Γ. Κουρμούλη*, ἔ.ἀ., σ. 558.
3. Βλ. τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν σελ. 570 τῆς ἐκδ. Dindorf.
4. Βλ. «ὀφθαλμὸς» εἰς τὸν πίνακα λέξεων τῆς ἐκδ. Förster, τόμ. 2, σ. 409 ὡς καὶ τὰ ἀντίστοιχα νεοελληνικὰ ἐπίθ. εἰς *-οφθαλμος* καὶ *-ματης*. *Κουρμούλης*, ἔ.ἀ., σ. 448 καὶ 2.1-2.2 ἀντιστοίχως.
5. Βλ. π.χ. Ψευδο-Ἀριστοτ., Φυσιογνωμ. 811b 20. Παραδείγματα ἐκ παπύρων βλ. εἰς τὸ Λεξ. τοῦ Preisigke.
6. *Ἱπποκρ.*, Ἐπιδ. 6, 7, 1 : *μεγαλόφθαλμοι δὲ μᾶλλον, καὶ οὐ σμικρόφθαλμοι.*
7. Βλ. *Ἱπποκρ.*, Ἐπιδ. 1, 19.
8. Σύγκρ. *Ἰσαάκιος* 83, 7, κριτικὸν ὑπόμνημα.

2.1.5. Τὸ στόμα ὡς δεύτερον συνθετικόν: Τὸ ἐπίθετον *μεγαλόστομος* χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀριστοτέλης, Περὶ ζῴων μορίων Γ 662α 25. Ἡ λέξις *στρεβλόστομος* ἀντιθέτως ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς πολλὰς ἰδιορρυθμίας τοῦ Μαλάλα. Ὁ ἴδιος χρησιμοποιεῖ τὴν λέξιν μόνον μίαν φοράν, ἐνῷ οὐδεὶς ἄλλος συγγραφεὺς χρησιμοποιεῖ τὸ ἐπίθετον.

2.1.6. Τὰ χείλη ὡς δεύτερον συνθετικόν: Ἡ λ. *παχύχειλος* ἀπαντᾶται πρὸ τοῦ Μαλάλα (βλ. Liddell-Scott-Jones), ἐνῷ ὁ Ἀριστοτέλης, Ἱστορ. ζῴων 528α 29, χρησιμοποιεῖ τὸ ἐπίθ. *παχυχειλής*. Τὸ ἐπίθ. *ἀνθηρόχειλος* εὑρίσκεται τὸ πρῶτον εἰς τὸν Μαλάλαν ὡς ἅπαξ λεγόμενον. Τὴν λ. ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἰσαάκιος εἰς τὴν ἀντίστοιχον περιγραφὴν τῆς Πολυξένης (87, 4). Ὁ Τζέτζης, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 506, περιγράφει τὴν Πολυξένην ὡς *ἀνθερόχειλον* [1].

2.1.7. Περιγραφὴ τοῦ πώγωνος: Τὸ ὑπὸ τοῦ Μαλάλα κατ' ἐπανάληψιν χρησιμοποιούμενον ἐπίθετον *δασυπώγων* εἶναι ἤδη γνωστόν [2]. Ἀντιθέτως τὰ σύνθετα *μεγαλοπώγων* καὶ *τελειοπώγων* εὑρίσκονται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸν Μαλάλαν ὡς ἅπαξ λεγόμενα. Ὁ Ἰσαάκιος καὶ ὁ Τζέτζης δὲν χρησιμοποιοῦν τὰ ἐν λόγῳ ἐπίθετα [3].

2.1.8. Εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς περιγραφὰς προσώπων γίνεται λόγος περὶ τῆς κόμης τοῦ περιγραφομένου ἀτόμου. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν χρησιμοποιεῖ ὁ Μαλάλας τὰ ἀκόλουθα σύνθετα ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα, γνωστὰ ἤδη πολὺ ἐνωρίτερον, δὲν παρουσιάζουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον : *ξανθόκομος*, *μελάνθριξ*, *οὐλόθριξ*, *πολύθριξ*, *πυρρόθριξ*, *ὁλοπόλιος*.

Τὸ ἐπίθ. *κονδόθριξ* χρησιμοποιεῖ διὰ πρώτην φορὰν ὁ Μαλάλας. Βλ. καὶ Τζέτζης, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 661.

2.1.9. Ἐπίθετα ἔχοντα ὡς δεύτερον συνθετικὸν τὴν λ. μασθός: *Καλλίμασθος* [4], *μικρόμασθος* [5] καὶ *ὀγκόμασθος* [6] χρησιμοποιοῦνται μόνον μίαν φοράν, πρόκειται δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα περὶ συνθέσεων τοῦ Μαλάλα (βλ. καὶ τὴν λ. *κατάμασθος*, 50,16).

2.1.10. *Μικρόπους*: Τὸ ἐπίθετον φαίνεται ὅτι ἔχει διαφύγει μέχρι σήμερον τῆς προσοχῆς τῶν λεξικογράφων. Εἰς τὰ λεξικὰ τῶν Liddell-Scott-Jones καὶ τοῦ Δημητράκου ἀναφέρεται μόνον ἓν παράδειγμα ἀπὸ τὸν Εὐστάθιον (1502. 26: *ἀλλ' ὡς ὀλιγόποδες ἤτοι μικρόποδες*), ἐνῷ τὰ λεξικὰ τοῦ Lampe καὶ τοῦ Sophocles ἀγνοοῦν πλήρως τὴν λέξιν. Τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιεῖ διὰ πρώτην φορὰν ὁ Μαλάλας

---

1. Διὰ τὴν σημασίαν τῆς λ. βλ. *W. Krogmann*, Gr. ἄνθρωπος, Glotta 23, 1935, 224. Ἴσως πρέπει νὰ ἀποκατασταθῇ καὶ εἰς τὸν Μαλάλαν ἡ γραφὴ *ἀνθερόχειλος*=«mit vollen Lippen» καὶ ὄχι *ἀνθηρόχειλος* = «mit blühenden Lippen».

2. Βλ. *Liddell-Scott-Jones*. Σύγκρ. *Ἰσαάκιος* 80, 22. 81, 1. 83,18. *Τζέτζης*, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 383, 657, 661.

3. Τὸ ἐπίθ. *τελειοπώγων* χρησιμοποιεῖ ὁ Μανασσῆς, στίχ. 3360, ὄχι ὅμως εἰς τυπικὴν περιγραφὴν προσώπων.

4. *Τζέτζης*, Τὰ πρὸ Ὁμήρου 357 γράφει *καλλίμαστος*.

5. *Τζέτζης*, Τὰ πρὸ Ὁμήρου 354 : *μικρόμαστος*.

6. Βλ. *Ἰσαάκιος* 86, 22. *Τζέτζης*, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 372 : *ὀγκώδεις δ' ἔχε μαστούς*.

κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Κασσάνδρας καὶ τῆς Πολυξένης. Εἰς τὰς ἀντιστοίχους περιγραφὰς ἐπαναλαμβάνει τὸ ἐπίθ. ὁ Ἰσαάκιος (86, 22 καὶ 87, 4), ὁ δὲ Τζέτζης, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 372 καὶ 506 γράφει *μικρόπος* ἀντὶ *μικρόπους*.

2.1.11. Τὰ ἐπίθετα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ χρῶμα τοῦ σώματος, δὲν παρουσιάζουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, καθ' ὅσον ταῦτα εὑρίσκονται εἰς κείμενα τῆς κλασσικῆς ἢ μετακλασσικῆς γραμματείας. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἀσυναίρετος τύπος *μελάγχροος* χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τοῦ Μαλάλα 14 φοράς, ἐνῷ ὁ συνῃρημένος *μελάγχρους* μόλις δύο φοράς. *Λευκόχροος* ἀντιθέτως χρησιμοποιεῖται ἅπαξ, ἐνῷ *λευκόχρους* τρίς. Ἡ αὐτὴ σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ *μελίχροος* καὶ *μελίχρους* (*μελίχρως* κυρίως εἰς τοὺς παπύρους. Βλ. *Preisigke*), (Σύγκρ. *εὔχροος* - *εὔχρους*).

Μίαν φορὰν χρησιμοποιεῖται ὁ ἀσυναίρετος τύπος *πυρρόχροος*, ἐνῷ ὁ τύπος *πυρρόχρους* ἐλλείπει.

2.1.12. *Κονδοειδής*: Ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ ἐπιθ. ὡς «vocabulum mixobarbarum»[1] εἶναι ἀπολύτως δικαιολογημένος. Οὐδεὶς μεταγενέστερος συγγραφεὺς ἐτόλμησε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν λέξιν. Ὁ Ἰσαάκιος μεταχειρίζεται τὴν λ. *κονδὸς* (83, 6) ἢ *κονδὴ* (86, 19). Ὁ *Τζέτζης*, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 378. 662, γράφει ἀντὶ *κονδοειδής*, *βαιός*. Σύγκρ. αὐτόθι 370: (Κασσάνδρη) *βαιὴ δέμας*.

2.1.13. Ἐπίθετα ἀναφερόμενα εἰς ψυχικὰς ἰδιότητας ἢ ἀρετὰς τοῦ περιγραφομένου ἀτόμου χρησιμοποιεῖ ὡς γνωστὸν ὁ Μαλάλας σπανίως. Ἐν «λαϊκὸν βιβλίον» φυσικὸν εἶναι νὰ ἐνδιαφέρεται περισσότερον διὰ τὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀτόμου. Ἐνταῦθα ἀναφέρομεν ἁπλῶς τὰ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀνήκοντα ἐπίθετα *μεγαλόψυχος*, *ὀξύχολος*, *πολυΐστωρ* καὶ *σώφρων*. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον χρησιμοποιοῦνται μόνον μίαν φορὰν τὰ ἐπίθετα *βαρύφωνος* καὶ *καλλίφωνος*.

2.2. Ἐπίθετα ἀποτελούμενα ἐξ ἑνὸς ἐπιρρήματος καὶ ἐξ ἑνὸς ὀνόματος :

Ἀσσόκουρος: Τὸ ἐπίθ. εἶναι προφανῶς δημιούργημα τοῦ Μαλάλα. Ὁ ἴδιος χρησιμοποιεῖ τὴν λέξιν μόνον μίαν φοράν. Πιστεύεται ὅτι πρόκειται περὶ συνθέσεως τῶν λέξεων *ἄσσον* = ἐγγύς, πλησίον + *κουρὰ* ἐν τῇ ἐννοίᾳ «μοιχὸν κεκαρμένος»[2]. Εἰς τὴν Κρήτην μαρτυρεῖται τὸ ἐπίθ. *ἀσκόκουρος* = «ὁ ἐν χρῷ κεκαρμένος δίκην ἀσκοῦ». Βλ. Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Ν. Ἑλληνικῆς, ἐν Ἀθήναις 1942, τόμ. 3, βλ. λ. Μήπως πρέπει νὰ διορθωθῇ εἰς τὸ σχετικὸν χωρίον τοῦ Μαλάλα ἡ λ. *ἀσσόκουρος* εἰς *ἀσκόκουρος;*

Τὰ ἐπίθετα *διμοιραῖος* καὶ *ὀπισθόκομος* ἀπαντῶνται πρὸ τοῦ Μαλάλα. Ἐπίθετα, ἔχοντα ὡς πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίρρημα *εὐ-*, εὑρίσκονται — ὅπως θὰ ἀνέμενέ τις — ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς περιγραφὰς προσώπων: *εὐκέφαλος*, *εὐόφθαλμος*, *εὔοφρυς*, *εὔρινος*[3],

---

1. Βλ. σελ. 522 τῆς ἐκδόσεως Dindorf.

2. Βλ. Λεξ. *Sophocles*. Σύγκρ. *Στέφανος*, Θησαυρὸς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

3. Διὰ τὸν τύπον εὔρινν βλ. *Ἰσαάκιος* 86, 4, 11 καὶ 21. 87, 3 καὶ 16. *Τζέτζης*, Τὰ Ὁμήρου 268. Τὰ μεθ' Ὅμηρον 661. Εὔρις : *Τζέτζης*, Τὰ πρὸ Ὁμήρου 357. Τὰ μεθ' Ὅμηρον 493.

εὐπάρειος, εὐπώγων, εὐτράχηλος, εὐθώραξ, εὔστηθος[1], *εὔμασθος*[2], *εὔχροος* (*εὔχρους*), *εὔμορφος, εὐειδής, εὔσωμος, εὔστολος, εὔθετος, εὔογκος, εὐμήκης, εὐσθενής, εὐκίνητος, εὔσκυλτος, εὐῆλιξ, εὐχαρής*[3], *εὐόμιλος, εὔτακτος, εὐγενής, εὐσεβής, εὐπρεπὴς καὶ εὐχαράκτηρος*[4].

2.3. Ἐπίθετα μὲ τὸ στερητικὸν ἀ- ἀπαντῶνται ἅπαξ τὰ μὴ δηλοῦντα ἐξωτερικὸν χαρακτηριστικὸν γνώρισμα *ἀγράμματος καὶ ἀσφαλής*.

2.4. Ἐπίθετα ἀποτελούμενα ἐξ ἑνὸς ὀνοματικοῦ καὶ ἑνὸς ῥηματικοῦ τύπου :

2.4.1. Ὀνοματικὸς τύπος ὡς πρῶτον συνθετικόν : Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀνήκει τὸ ἐπίθ. *θεοφιλής*.

2.4.2. Ρηματικὸς τύπος ὡς πρῶτον συνθετικόν : *ἀρχιγένειος, μιξοπόλιος*[5].

Ἐνταῦθα ἀνήκει μία κατηγορία ἐπιθέτων, ἐχόντων ὡς πρῶτον συνθετικὸν τὸν ῥηματικὸν τύπον *φιλο-* : *φιλόγελως καὶ φιλήδονος* χρησιμοποιοῦνται ἅπαξ, *φιλότιμος κατ' ἐπανάληψιν*. Ἡ σπανιότης χρησιμοποιήσεως ἐπιθέτων τῆς κατηγορίας ταύτης ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ταῦτα, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, δὲν περιγράφουν ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα.

2.5. Ἐπίθετα ἀποτελούμενα ἐκ προθέσεων :

2.5.1. Σύνθετα ἐπίθετα παραγόμενα ἀπ' εὐθείας ἐκ συνθέτων ῥημάτων :

Προπετής: Τὸ ἐπίθετον, γνωστὸν ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἱπποκράτους (βλ. Προγνωστικὸν 3) χρησιμοποιεῖται ἅπαξ.

2.5.2. Ἐπίθετα ἀποτελούμενα ἐκ προθέσεως καὶ οὐσιαστικοῦ :

Τὰ ἐπίθ. *ἐλλόγιμος, ἐπίρινος, προγάστωρ, προκοίλιος καὶ σύνοφρυς* εἶναι γνωστὰ ἤδη πρὸ τοῦ Μαλάλα. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ ἑξῆς ἐπίθετα :

Ἀναφάλας (καὶ οὐχὶ *ἀναφαλάς*, ὅπως ἀναγράφει ὁ Lampe) δηλοῖ τὸν ἔχοντα ἄτριχον τὸ ἄνω τοῦ μετώπου μέρος τῆς κεφαλῆς[6]. Σύνθετα ἐπίθετα μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν εὑρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τοὺς παπύρους τοῦ 3ου καὶ 2ου π.Χ. αἰ., καθὼς ἐπίσης εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην[7]. Ὁ τύπος *ἀναφάλας* ἀπαντᾶται διὰ πρώτην φορὰν

---

1. Τὸ ἐπίθ. ἀπαντᾶται τὸ πρῶτον εἰς τὸν Μαλάλαν. Βλ. καὶ *Ἰσαάκιος* 81, 1. 86, 3. *Τζέτζης*, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 470. *Εὔστηθος καὶ εὐθώραξ* δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς συνώνυμα.

2. Ἡ λ. εἶναι ἴσως δημιούργημα τοῦ Μαλάλα. *Εὔμαστος* εἰς τὸν *Κεδρηνόν*, τ. 1, σ. 217, 20.

3. Ὁ τύπος *εὐχαρὴς* ἀντὶ *εὔχαρις* ἀπαντᾶται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Μενάνδρου τοῦ ῥήτορος «Περὶ ἐπιδεικτικῶν», σ. 406 τῆς ἐκδ. *L. Spengel*, Rhetores Graeci, τόμ. 3, Λειψία 1856. (Ἀνατύπωσις, Φρανκφούρτη 1966).

4. Καὶ ἡ λ. *εὐχαράκτηρος* εὑρίσκεται τὸ πρῶτον εἰς τὸν Μαλάλαν ἐν τῇ ἐννοίᾳ *εὐειδής, εὔωψ* (βλ. *Τζέτζης*, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 377, 505), *εὔοπτος* (βλ. *Μανασσῆς* 1167, 2226, 5703).

5. *Ἀρχι-* καὶ *μιξο-* εὑρίσκονται πολλάκις ἐν συνθέσει μετὰ ὀνομάτων, δι' ὃ καὶ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς προθεματικοὶ τύποι.

6. Τὸ ἀντίθετον σημαίνει ἡ λ. *ὀπισθοφάλακρος*, βλ. Σχόλια εἰς Εὐριπίδου Ὀρέστην 255.

7. Βλ. τὰς λέξεις : *ἀναφάλακρος, ἀναφάλαντος, (ἀναφάλανθος, ἀναφάλανδος ἢ ἀναφαλανδός), ἀναφαλαντίας (ἀναφαλανθίας*, εἰς κωμικὰς ἐκφράσεις *ἀναφαλαντανθίας), ἀναφαλαντιαῖος, ἀναφαλάντωμα, ἀναφαλαντίασις*. Βλ. περαιτέρω : *φαλακρός, φάλανθος, (τὸ φάλανθον), φαλαντίας,*

εἰς τὸν Μαλάλαν[1]. Τὸ ἐπίθετον παρουσιάζεται καὶ εἰς δημώδη κείμενα τῆς βυζαντινῆς γραμματείας[2].

Καταγύναιος: Ἡ λ. εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὴν μορφὴν *κατάγυνος* ἤδη εἰς τὸν Ἀριστοτέλην, Περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων 837α 34. Ὁ Ἰσαάκιος καὶ ὁ Τζέτζης δὲν χρησιμοποιοῦν τὴν λέξιν.

Κάτοφρυς: Ἡ λ. εὑρίσκεται τὸ πρῶτον εἰς τὸν Μαλάλαν. Κατὰ τὸν J. Fürst[3] ἡ λέξις σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ *σύνοφρυς* - *εὔοφρυς* (βλ. λ.). Ἐκφράζει δὲ τὴν γνώμην ὅτι τὸ ἐπίθ. ἐσχηματίσθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρησιμοποιηθὲν πλησίον τοῦ *σύνοφρυς* καὶ *εὔοφρυς* variandi causa.

Περίγοργος: Ἡ λ. — ἐπιτεταμ. τύπος τοῦ *γοργὸς* — ἀπαντᾶται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸν Μαλάλαν. Οἱ μεταγενέστεροι μιμηταὶ τοῦ Μαλάλα ἀποφεύγουν τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως[4].

Σύνοφρυς: Ὁ J. Fürst[5] ὑποστηρίζει ὅτι ἡ λ. ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν εἰς τὰς περιγραφὰς προσώπων τοῦ Δίκτυος ἀπαντωμένην ἔκφρασιν supercilia conjuncta[6]. Τὸ ἐπίθ. εὑρίσκεται ἤδη εἰς τὸν Ἀνακρέοντα 15, 15 (βλ. καὶ Θεόκριτος 8, 72) ὡς χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ὡραιότητος, προφανῶς κατ' ἀνατολικὴν ἐπίδρασιν. Εἰς τὴν Φυσιογνωμονικὴν ἀντιθέτως ὁ σύνοφρυς χαρακτηρίζεται ὡς «μεγαλόφρων, μεγάλαυχος»[7] ἢ «ἀνιαρός»[8]. *Σύνοφρυς* ἔχει κατὰ ταῦτα, κατὰ τὰς περιγραφὰς προσώπων, τὴν σημασίαν τοῦ *εὔοφρυς* καὶ οὐχὶ τὴν γνωστὴν εἰς τὴν νεοελληνικὴν ἔννοιαν «συνωφρυωμένος, σκυθρωπός». Ὡς συνώνυμον τοῦ *σύνοφρυς* δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ τὸ ἐπίθ. *μ(ε)ίξοφρυς* (βλ. Κρατῖνος, Ἀπόσπ. 430 Kock.).

Κατ' ἐπανάληψιν χρησιμοποιεῖ ὁ Μαλάλας ἐπίθετα, ἀποτελούμενα ἐκ τῆς προθέσεως *ὑπό-* καὶ ἑνὸς ὀνοματικοῦ τύπου. Τὰ ἐπίθ. *ὑπόξανθος*, *ὑπόπυρρος*, *ὑπότραυλος* καὶ *ὑπόχλωρος* ἀπαντῶνται ἤδη εἰς τὸν Ἱπποκράτην. *Ὑπόγλαυκος* καὶ *ὑπόκυρτος* εἶναι γνωστὰ πρὸ τοῦ Μαλάλα, ἐνῷ *ὑπόσιμος*, *ὑπόστραβος* καὶ *ὑποφάλακρος* εὑρίσκονται κατ' ἐπανάληψιν εἰς παπύρους τοῦ 3ου καὶ 2ου π.Χ. αἰ., ἀποτελοῦν δὲ προφανῶς στοιχεῖα λαϊκῆς γλώσσης.

3. Μετοχαὶ χρησιμοποιούμεναι ἀντὶ ἐπιθέτων: Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀνήκουν αἱ μετ. *ἀνακαθήμενος*, *θαυματουργῶν* καὶ *κατεσταλμένος* ὡς ἅπαξ λεγόμεναι.

ἡμιφάλακρος, *φαλακροειδής*, *φαλάντωμα*, *φαλάκρωμα*, *φαλάκρωσις*. Τὸ οὐσ. *φαλάκρα* ἐμφανίζεται περὶ τὸν πέμπτον μ.Χ. αἰ. Διὰ τὴν ἐτυμ. βλ. Frisk, λ. *φαλός* = λευκός.

1. Σύγκρ. *Τζέτζη*, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 379. Κεδρηνός, τ. 1, σ. 691, 11.

2. Βλ. λ. εἰς *Ε. Κριαρᾶ*, Λεξικὸ τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς δημώδους γραμματείας, τ. 2, Θεσσαλονίκη 1971.

3. Philologus 61 (1902), σ. 388, ὑποσημ. 39.

4. Βλ. Πασχάλιον Χρονικόν, *Migne* PG 92, 152A : *ὅντινα* (sc. Περσέα) *πτερωτὸν γράφουσιν διὰ τὸ ἐκ παιδόθεν περίγοργον εἶναι τὸν παῖδα.*

5. Ἔνθ' ἀ., σ. 387 κ.ἑξ.

6. Βλ. *Δάρης* (ἔκδ. F. Meister, Λειψία 1873) κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Βρησηίδος, σ. 17, 8 : superciliis junctis.

7. Βλ. *R. Förster*, scriptores physiognomonici, τόμ. 2, σελ. 314, 28.

8. *Förster*, ἔ.ἀ., τ. 1, σ. 397, 2, 17 καὶ 20. Σύγκρ. *Ψευδο-Ἀριστοτ.*, Φυσιογν. Förster, τ. 1, σ. 80, 1 : *οἱ δὲ συνόφρυες δυσάνιοι.*

4. Πολυσύνθετα ἐπίθετα χρησιμοποιοῦνται σπανίως. Ἐνταῦθα ἀνήκει τὸ ἤδη γνωστὸν ἐπίθ. *εὐμετάβλητος* καὶ τὸ διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸν Μαλάλαν ὡς ἅπαξ λεγόμενον χρησιμοποιούμενον *ξανθοαρχιγένειος*. Εἰς τὴν ἀντίστοιχον περιγραφὴν τοῦ Πύρρου τοῦ καὶ Νεοπτολέμου χρησιμοποιεῖ ὁ Ἰσαάκιος (83, 23 καὶ 84, 1) τὰ ἐπίθετα *ἀρχιγένειος* καὶ *ξανθογένειος*.

5. Γενικαί τινες παρατηρήσεις ἀφορῶσαι εἰς τὰς περιγραφὰς προσώπων :

5.1. Κατὰ τὴν περιγραφὴν προσώπων χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀκόλουθοι περιφραστικοὶ τύποι μὲ τὴν μετοχὴν *ἔχων* ἢ *ἔχουσα* :

88, 19 : *ὀδόντας ἔχων μεγάλους*. 91, 10 : *μεγάλους ἔχουσα ὀφθαλμούς*[1]. 101, 18 : *κεχολλαϊσμένα*[2] *ἔχουσα βλέφαρα*. Τὴν ἔκφρασιν χρησιμοποιεῖ μόνον ὁ Μαλάλας. Ὁ Τζέτζης εἰς τὴν ἀντίστοιχον περιγραφὴν τῆς Βρισηίδος (βλ. Τὰ πρὸ Ὁμήρου 355 κ.ἑξ.) δὲν χρησιμοποιεῖ τὸν χαρακτηρισμόν.

Χολλαΐζω ἢ *χολαΐζω* (βλ. Χολᾶς) σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ *στιμμίζω, στιβίζω*, ἐκ τῆς λ. *στίμμι*[3].

105, 16 : (Ἕλενος) : *οἰνοπαεῖς τοὺς ὀφθαλμούς ἔχων*[4].

Τὸ ἐπίθ. *οἰνοπαὴς* ἀπαντᾶται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸν Μαλάλαν. Ἐκ τῶν μιμητῶν αὐτοῦ χρησιμοποιεῖ τὴν λέξιν μόνον ὁ Ἰσαάκιος 85, 20. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ λ. *οἰνοπαὴς* ἔχει ἄμεσον ἐτυμολογικὴν συγγένειαν μὲ τὸ ὁμηρικὸν *οἶνοψ*[5]. *Οἰνοπαὴς* σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ *οἰνωπός*, ἐπίθετον ἀπαντώμενον ἤδη εἰς τοὺς κλασσικοὺς συγγραφεῖς. Εἰς τὸν Ψευδο-Ἀριστοτέλην, Φυσιογνωμονικὰ 812b 6, χρησιμοποιεῖται τὸ πρῶτον ἡ ἔκφρασις *οἰνωποὶ* ὀφθαλμοί : *οἷς δὲ οἰνωποί, μάργοι· ἀναφερέται ἐπὶ τὰς αἶγας*. Ἡ χειρόγραφος παράδοσις δὲν ἀφίνει περιθώρια ἀμφιβολιῶν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἐπιθ. *οἰνωπός*. Ὁ Gesner ἐν τούτοις ἐπέφερε τὴν ἀτυχῆ διόρθωσιν *αἰγωπός*, τὴν ὁποίαν δέχεται καὶ ὁ Förster[6]. Ἡ γραφὴ *αἰγωποὶ* εἶναι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητος, καθ' ὅσον εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κείμενον γίνεται μνεία ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τῶν διαφόρων χρωμάτων τῶν ὀφθαλμῶν. Τὸ ἐπίθετον ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν κόμην[7].

106, 12 : (Ἀνδρομάχη) : *γελασίνας ἔχουσα ἐν ταῖς παρειαῖς*. Ὁ *Ἰσαάκιος* 86, 18 γράφει *γελασίνας ἔχουσα τὰς παρειὰς* ὁ δὲ *Τζέτζης*, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 369 :

---

1. Σύγκρ. *μεγαλόφθαλμος*, ἔ.ἀ., σελ. 29.

2. Ἡ διόρθωσις εἰς *κεκολλαϊσμένα* (βλ. κριτικὸν ὑπόμνημα τῆς ἐκδ. Dindorf) δὲν εἶναι ὁπωσδήποτε ἀπαραίτητος.

3. Πρόκειται περὶ τοῦ ὀρυκτοῦ ἀντιμονίου ἐκ τοῦ ὁποίου παρεσκευάζετο μέλανα χρωστικὴ οὐσία πρὸς βαφὴν τῶν βλεφάρων ἢ τῶν ὀφρύων. Ἡ συνήθεια αὕτη ἦτο εὐρέως διαδεδομένη εἰς τὴν Ἀνατολήν.

4. 259, 23 : *ἔχων οἰνοπαεῖς ὀφθαλμούς*. 256, 5. 280, 11. 301, 20 : *οἰνοπαὴς τοὺς ὀφθαλμούς*.

5. Βλ. Ἰλιὰς 2. 613 : ἐπὶ οἴνοπα πόντον.

6. Βλ. Scriptores physiognomonici, τόμ. 1, σελ. 76, 16, βλ. καὶ τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα.

7. Βλ. *Anonymi*, De physiognomonia liber εἰς Förster, ἔ.ἀ., τ. 2, σ. 24, 4 : capilli subnigri, quos Graeci *οἰνωπούς* dicunt.

παρήια δ' εἶχε γελῶντα. Ἡ λ. *γελασῖναι*, ὀρθώτερον *γελασῖνος*, πληθ. *γελασῖνοι*[1] ἀπαντᾶται σπανίως (βλ. Liddell-Scott-Jones). 257, 7/8 : *ὑπογελῶντα ἔχων τὸν χαρακτῆρα.* 269, 3/4 : *βαθεῖς ἔχων ὀφθαλμούς.* 392, 9 : *ἐν τῷ δεξιῷ ὀφθαλμῷ ἔχων τὴν κόρην γλαυκὴν καὶ ἐν τῷ ἀριστερῷ μέλαιναν.*

5.2. Εἰς τὰς ἀκολούθους περιπτώσεις παρατηρεῖται ἐπίσης ἀπόκλισις τοῦ κανόνος παραθέσεως μεμονωμένων ἐπιθέτων. Αἱ ἐκφράσεις ὅμως αὗται εὑρίσκονται εἰς τὸ τέλος τῆς ἑκάστοτε περιγραφῆς, οὕτως ὥστε νὰ μὴ ἀλλοιοῦται ἡ εἰκὼν τῆς κατὰ παράταξιν καταγραφῆς ἐπιθέτων :

91, 11 : *φοβερὸν θέαμα εἰς γυναῖκας.* 106, 17 : *μάντις ἀκριβὴς τὰ πάντα προλέγουσα.* 257, 8/9 : *ὑπὸ πνεύματος ἁγίου ἐνθουσιαζόμενος.* 392, 10 : *τὸ δὲ γένειον αὐτοῦ πυκνῶς ἐκείρετο.*

5.3. Κοσμητικὰ ἐπίθετα χρησιμοποιεῖ ὁ Μαλάλας μόνον ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ οὐσ. *πολεμιστὴς* ὡς ἅπαξ λεγόμενον[2].

104,1 : (Ἰδομενεὺς) *ἀπονενοημένος πολεμιστής*· βλ. Ἰσαάκιος 83, 12.

105, 19 : (Τρωίλος) *ἰσχυρὸς πολεμιστής*· συγκρ. Ἰσαάκιος 85, 23.

104, 12 : (Πύρρος ὁ καὶ Νεοπτόλεμος) *πικρὸς πολεμιστής*· (Ἰσαάκιος 84, 2).

104, 8 : (Αἴας) *τολμηρὸς πολεμιστής.* Ἰσαάκιος 83, 19 : *πολεμιστὴς τολμηρός.*

105, 11/12 : (Ἕκτωρ) *φοβερὸς πολεμιστής*· βλ. Ἰσαάκιος 87, 17.

5.4. Δοτικὴ ἢ Αἰτιατικὴ τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς εὑρίσκεται εἰς ἀρκετὰς περιπτώσεις[3]. 88,16 : *τῇ . . . θέᾳ τελεία.* 88,18 : *τῇ θέᾳ τέλειος.* 88, 19 : *σπανὸς τὸ γένειον.* 106, 14/15 : (Κασσάνδρα) *ἀνδροειδὴς τὴν πλάσιν*[4].

5.5. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν βαθμῶν τοῦ ἐπιθέτου ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ Μαλάλας ἀποφεύγει καθ' ὁλοκληρίαν τὸν συγκριτικὸν βαθμόν. Οὗτος χρησιμοποιεῖ μόνον τὸν ἀπόλυτον ὑπερθετικὸν βαθμόν : 246,7 : *γαληνότατος.* 301, 21 : (πάνυ) *δριμύτατος.*

Συνήθως χρησιμοποιεῖται ὁ θετικὸς βαθμὸς τοῦ ἐπιθέτου + *πάνυ*, συνολικῶς ἑπτὰ φοράς[5]. 105, 10 : *πάνυ εὔογκος.* 106, 19 : *λευκὴ πάνυ.*

Ὁ περιφραστικὸς σχηματισμὸς τοῦ ἀπολύτου ὑπερθετικοῦ διὰ τοῦ ἐπιρρήματος *πολὺ* καὶ τὸν θετικὸν βαθμὸν τοῦ ἐπιθέτου χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τοῦ Μαλάλα (ὅπως καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν) δύο φοράς :

---

1. Εἰς τὸ Λεξ. Σούδα ἀναγιγνώσκομεν : *Γελασίνοις· γραμμαῖς ταῖς ἐκ τοῦ γελᾶν γινομέναις.*

2. Διὰ τὴν ἔκφρασιν *τοξότης εὔστοχος* βλ. ἀν. σελ. 26.

3. Διὰ δοτ. τοῦ κατά τι βλ. 103, 5. 105, 7. 225, 16. 256, 4. 269, 2. 291, 6. 298, 4. 306, 11. 425, 5. Δι' Αἰτιατικὴν τοῦ κατά τι βλ. 256, 4/5 (= 2[illegible]0, 10. 306, 10). 257, 5/6 (= 299, 13/14. 301, 20/21. 392, 8. 425, 7). 291, 8 = 367, 8. 311, 6. 313, 5.

4. Σύγκρ. *Ἰσαάκιος* [illegible]6, 20 : *ἀνδρώδης τὴν πλάσιν.* Ἡ κατάλ. *-ειδὴς* εὑρίσκεται πολλάκις εἰς τοὺς Ἀττικιστάς, βαθμηδὸν ὅμως ἐξαλείφεται καὶ τὴν θέσιν της λαμβάνει ἡ κατάλ. *-ώδης* (βλ. *W. Schmid*, Der Atticismus in seinen Hauptvertretern, 4 τόμοι + 1 τόμος λέξεων. Stuttgart 18[illegible]7-1[illegible]97, τόμ. 4, σ. 69 . Ἀνατύπωσις Hildesheim 1964). Ὁ *Τζέτζης*, Τὰ μεθ' Ὅμηρον 370 γράφει *ἀνδρόμοιος.*

5. 219, 6. 2[illegible]0, 11/12. 302, 6. 354, 21. 392, 7.

106, 21 : (Πολυξένη) *ὡραία πολύ*[1]. 282, 17 : (Ἀντωνῖνος Βῆρος) : *καταγύναιος πολύ*.

5.6. Μίαν μόνον φορὰν ἀπαντᾶται παρομοίωσις κατὰ τὰς περιγραφὰς προσώπων. 91, 9 : (Ἑλένη) *λευκὴ ὡς χιών*[2].

5.7. Ἐκ τῶν πολλῶν ἰδιορρυθμιῶν τοῦ Μαλάλα ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς μερικὰ χαρακτηριστικὰ παραδείγματα :

298, 20 : *μικρὸν ὑπότραυλος* (ἀντὶ *μικρὸν τραυλὸς ἢ ὑπότραυλος*).

301, 21 : *πάνυ δριμύτατος* (ἀντὶ *πάνυ δριμὺς ἢ ἁπλῶς δριμύτατος*).

Ἐκφράσεις ὅπως : *δυνατὸς ἐν ἰσχύι* (105, 10) ἢ 225, 16 : *τῇ θέᾳ ὑπῆρχε κονδοειδὴς* (σύγκρ. 425, 5 : *τῇ ἰδέᾳ κονδοειδής*· καὶ μόνον τὸ ἐπίθ. *κονδοειδὴς* χαρακτηρίζεται ὡς βαρβαρισμὸς) δίδουν μίαν κάθε ἄλλο παρὰ ἐπαινετικὴν εἰκόνα τοῦ ὕφους τοῦ Μαλάλα. Ἀναλόγους σχηματισμοὺς εὑρίσκομεν ἐν ἀφθονίᾳ εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς βυζαντινοὺς συγγραφεῖς[3].

Ὁ K. Wolf κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν εἰς τὸν Μαλάλαν ἀπαντωμένων ἐπιθέτων (ἔ.ἀ. Μέρος πρῶτον, σ. 28-36) καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οὗτος γράφει ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς δημώδους γλώσσης. Ἡ ἔρευνα ὅμως τῶν εἰς τὰς περιγραφὰς προσώπων ἀπαντωμένων ἐπιθέτων κατέδειξεν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Ὁ ἴδιος ὁ Wolf (σ. 29) τονίζει ὅτι εἰς ἕνα «λαϊκὸν συγγραφέα», ὡς εἶναι ὁ Μαλάλας, θὰ ἀνέμενέ τις σωρείαν δικαταλήκτων ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα ἀργότερον ἔλαβον νέαν κατάληξιν διὰ τὸ θηλυκόν, διεπίστωσε δὲ ὅτι ὁ Μαλάλας χρησιμοποιεῖ ἀρκετὰ τριγενῆ καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα γνωστὰ ἤδη ἀπὸ τὴν κλασσικὴν ἐποχήν[4].

Ἡ προτίμησις ὡρισμένων συνθέτων καθιστᾷ φανερὸν ὅτι ὁ Μαλάλας προσπαθεῖ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς λαϊκῆς γλώσσης. Οὕτω π.χ. ἀντὶ τῆς ἤδη εἰς τοὺς παπύρους τοῦ 3ου π.Χ. αἰ. ἀπαντωμένης λέξεως *στρογγυλοπρόσωπος* χρησιμοποιεῖ οὗτος τὰς σπανίας — προφανῶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου δημιουργηθείσας — λέξεις *στρογγύλοψις* ἢ *στρογγυλόψις!* Τὸ ἤδη ἀπὸ τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς καὶ μέχρι σήμερον χρησιμοποιούμενον ἐπίθ. *μελανόφθαλμος* ἀποφεύγει ὁ Μαλάλας, ἀντ' αὐτοῦ δὲ χρησιμοποιεῖ τὴν λέξιν *μελάγκορος*. Ἀντὶ τοῦ δημωδεστέρου *πυρρότριχος* (βλ. Θεοκρ. 8, 3) χρησιμοποιεῖ τὸ λόγιον *πυῤῥόθριξ*. (Ἀντιθέτως *μακρόρινος* καὶ ὄχι *μακρόρις* ἢ *μακρόριν* κ.τ.ὅ.). Μίαν φορὰν γίνεται χρῆσις τῆς ἀχρήστου λέξεως *λεπτακινός* ἀντὶ τοῦ συνήθους ἐπιθ. *λεπτός*. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ τονίσωμεν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸν Μαλάλαν ἀπαντωμένων ἐπιθέτων, πολλὰ τῶν ὁποίων προφανῶς ἐδημιούργησεν ὁ ἴδιος. Μὴ ἔχων δὲ ὡς μητρικήν του γλῶσσαν τὴν ἑλληνικὴν ἠδύνατο μὲ σχετικὴν εὐκολίαν νὰ δημιουργῇ νέας

---

1. Ὁ *Ἰσαάκιος* εἰς τὴν ἀντίστοιχον περιγραφὴν (βλ. 87, 5) γράφει ἁπλῶς «ὡραία». Οἱ μιμηταὶ τοῦ Μαλάλα ἀποφεύγουν τὴν λαϊκὴν αὐτὴν ἔκφρασιν.

2. Βλ. *Κεδρηνός*, τόμ. 1, σ. 217, 20 : *λευκὴ ὡσεὶ χιών*.

3. Σύγκρ. *Κ. Μανασσῆ*, Σύνοψις ἱστορικὴ 2065 : *πύργος εὔπυργος*. 5037 : *βίος τρυφερόβιος*.

4. Ἐνταῦθα ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ λ. *φιλόγελως* δὲν ἀνήκει εἰς τὰ ἀττικόκλιτα, ὅπως ἀναφέρει ὁ Wolf.

λέξεις, αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὴν πλειονότητά των, προσέκρουον ἀσφαλῶς καὶ προσκρούουν εἰς τὸ κοινὸν γλωσσικὸν αἴσθημα. Αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησεν, δὲν εὗρον ἀρκετοὺς μιμητάς. Ἀκόμη καὶ ὁ Ἰσαάκιος καὶ ὁ Τζέτζης, οἱ ὁποῖοι τυφλῶς ἀντιγράφουν τὸν Μαλάλαν, ἀποφεύγουν τὴν χρῆσιν ἀρκετῶν ἐκ τῶν λέξεων αὐτῶν.

Κατὰ τὸν C. Wagener (ἔ.ἀ. σ. 108 κ.ἑξ.) ὑπάρχουν δύο ἑρμηνεῖαι ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πλῆθος τῶν διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸν Μαλάλαν ἀπαντωμένων ἐπιθέτων : ἢ μετέφρασεν ἁπλῶς εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς ἐποχῆς του τὰς ἐκφράσεις τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου τοῦ Δίκτυος ἢ — τὸ πιθανώτερον — προσήρμοσεν οὗτος εἰς τὸ ἰδικόν του γλωσσικὸν αἴσθημα τὰ ἀντίστοιχα ἐπίθετα, τὰ ἀπαντώμενα εἰς τὴν λατινικὴν μετάφρασιν τοῦ Δίκτυος. Ἡ πρώτη ἄποψις φαίνεται νὰ εἶναι ἀπίθανος. Ἡ δευτέρα ἑρμηνεία, συνδυαζομένη μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Μαλάλας, ἀνεξαρτήτως τῶν πηγῶν τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ, εἶχε τὴν τάσιν τῆς γλωσσοπλαστίας (νέαι λέξεις εὑρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ καὶ εἰς τὰς μὴ περιγραφὰς προσώπων) δίδει νομίζομεν μίαν ἱκανοποιητικὴν λύσιν εἰς τὸ ὅλον θέμα.

Τέλος, τὰ διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Χρονογραφίαν τοῦ Μαλάλα ἀπαντώμενα ἐπίθετα (ἢ κατ' ἐξαίρεσιν οὐσιαστικὰ) κατὰ τὴν περιγραφὴν προσώπων εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

ἀγκυλόρινος, ἀναφάλας, ἀνθηροπρόσωπος, ἀνθηρόχειλος, ἀσσόκουρος, γενήτης, γρυπόρυγχος, δρόμαξ, εὔμασθος, εὔστηθος, εὐχαράκτηρος, καλλίμασθος, καμπυλόρινος, καταγύναιος, κάτοφρυς, κονδοειδής, κονδόθριξ, λεπτόρινος, λεπτοχαράκτηρος, μακρόρινος, μακροχαράκτηρος, μάκροψις (μακρόψις), μεγαλοπώγων, μελάγκορος, μικρόμασθος, μικρόπους, μικρόσιμος, ξανθοαρχιγένειος, ξάνθοφρυς, ξήροψις, ὀγκόμασθος, παχύρινος, περίγοργος, πλάτοψις (πλατόψις), στρεβλόρινος, στρεβλόστομος, στρογγύλοψις (στρογγυλόψις), τελειοπώγων, τρακταϊστής. Βλ. *καὶ γελασίνας ἔχουσα ἐν ταῖς παρειαῖς, κεχολλαϊσμένα ἔχουσα βλέφαρα, οἰνοπαὴς τοὺς ὀφθαλμούς.*

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ

ZUSAMMENFASSUNG

Die unter dem Titel « Bemerkungen über die Adjektivbildung in der Personenbeschreibung bei Malalas » vorliegende Untersuchung versucht in historischer Betrachtungsweise eine Antwort auf die Frage zu geben, wo Malalas hinsichtlich der Entwicklung von Wortbildung und -flexion der Adjektive steht. Am Anfang ist ein kurzer Überblick über die heutige Malalas - Forschung gegeben, wobei das Hauptgewicht auf die sprachlichen Probleme gelegt worden ist. Weil sich die Arbeit nur mit den in den typisierten asyndetischen Personenbeschreibungen zu findenden Adjektiven auseinandersetzt, erschien eine Konfrontation mit dem Problem der Eigentümlichkeit der Porträtsbeschreibung als literarisches Phänomen — wenn auch in grossen Zügen — notwendig zu sein. Das Problem, ob Malalas der Erfinder der Per-

sonenbeschreibung ist (dies muss allerdings von Anfang an verneint werden) als auch das Verhältnis zwischen Malalas und Diktys ist unter Berücksichtigung der bis jetzt erschienenen Literatur eingehend diskutiert worden. Es ist mit grosser Wahrscheinlichkeit anzunehmen, dass Malalas aus dem Diktysgut seine Personenbeschreibungen schöpft, vermutlich auch aus anderen Quellen, wie z.B. aus den apokryphen Apostelgeschichten, wobei er selbst neue Akzente gesetzt hat, so dass er bei den späteren Byzantinern, vor allem bei Isaak Porphyrogennetos und bei Tzetzes als Vorbild galt.

Die Hauptarbeit gliedert sich in drei Teile:

Im ersten Teil werden die einfachen Adjektive klassifiziert. Hier war es nicht notwendig, auf alle Adjektive einzugehen, da sie grösstenteils bei Homer und bei den Klassikern zu belegen sind.

Im zweiten und aufschlussreichsten Teil sind die zusammengesetzten Adjektive nach grammatischen und inhaltlichen Gesichtspunkten gegliedert worden. Es haben sich folgende Gruppierungen dabei herauskristallisiert: Adjektive 1) aus zwei nominalen Bestandteilen. 2) aus Pronomen und Nomen. 3) Adjectiva privativa mit a- 4) mit nominalem und verbalem Bestandteil: a) der nominale Bestandteil wird vorangestellt und vom verbalen regiert. b) der verbale Bestandteil wird vorangestellt. 5) mit Präpositionen gebildet: a) die direkt von verba composita abgeleiteten Adjektive. b) aus Präposition und nominalem Bestandteil gebildeten Adjektive. 6) Partizipien anstelle von Adjektiven. 7) Adjektive mit mehr als zwei Gliedern.

Hier ist genau angegeben, welche Eigenschaften oder Eigenschaftsgruppen Malalas heranzieht. Neubildungen, Hapax Legomena, Archaismen sowie semantischen Problemen ist besondere Aufmerksamkeit gewidmet worden. Zur besseren Illustration der wichtigsten Adjektive sind vor allem Isaak und Tzetzes herangezogen.

Im dritten Teil sind stilistische Fragen erörtert, wie z.B. Art und Weise der Adjektivverknüpfung, das Problem des Epitheton kosmetikon, Akkusativ bzw. Dativ der Beziehung, periphrastische Sätze, die « Komparative » des Adjektivs u.a. Schliesslich ist eine Auswahl von sprachlichen bzw. stilistischen Merkwürdigkeiten getroffen.

Die von K. Wolf vertretene Auffassung, dass Malalas bei der Adjektivbildung unter dem Einfluss der Volkssprache geschrieben hat, ist aus einer neuen Dimension heraus gesehen. Niemand zweifelt daran, dass Malalas die Volkssprache verwendet. Bei der Betrachtung der Adjektive in den Personenbeschreibungen jedoch kann man — trotz mancher Vulgarismen — (vgl. etwa die Umschreibung der Superlativform mit einem Adjektiv + πολύ) nicht zu einem solchen Schluss kommen. Malalas wählt mit grosser Sorgfalt die jeweiligen Adjektive aus; man weiss aber nicht, ob er seine Vorbilder nachahmt oder einige lateinische Adjektive ins Griechische übersetzt hat. Eines steht jedoch fest: Malalas hat eine grosse Anzahl von Adjektiven neugebildet, von

denen viele den nicht gebürtigen Griechen leicht verraten. Ein Grieche hätte manche mixobarbarische Neubildungen nicht vorgenommen wie beispielsweise *ἀσσόκουρος*, *γρυπόρυγχος*, *μικρόσιμος*, *κονδοειδής*, um nur ein paar davon zu nennen.

Es sind insgesamt zweiundvierzig solche Neubildungen bzw. Adjektive, die zum ersten Mal bei Malalas zu bezeugen sind, verzeichnet (s. S. 37) und möglichst genau untersucht worden. Einige davon sind der Aufmerksamkeit der Lexikographen entgangen oder nicht ins rechte Licht gerückt worden. Hiermit soll ein kleiner Beitrag zur frühbyzantinischen Wortforschung geleistet worden sein.

ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ

ἀγαθὸς : 267,13.
ἀγκυλόρινος : 106,7.
ἀγράμματος : 410,8.
ἀνακαθήμενος : 256,6.
ἀναφάλας : 106,4. 256,4. 301,19. 304,9. 425,6.
ἀνθηροπρόσωπος : 250,16. 257,7. 425,7.
ἀνθηρόχειλος : 106,21.
ἁπλόθριξ : 105,18. 225,17. 243,9. 250,17. 258,17. 262,8. 290,8. 295,18. 298,19. 299,13. 302,4. 302,17. 303,6. 311,6. 367,8.
ἀρχιγένειος : 105,16. 105,21. 243,9. 283,4.
ἀσκητικὴ : 106,17.
ἀσσόκουρος : 302,5.
ἀσφαλὴς : 106,7.
βαρύφωνος : 105,12.
γενήτης : 282,17.
γενναῖος : 104,3. 105,14. 258,9. 258,17. 298,4.
γλαυκὴ : 100,8.
γλαυκὸς : 259,5. 262,13. 306,11.
γλαυκόφθαλμος : 246,6. 277,19.
γλυκὺς : 257,8.
γοργὴ : 106,13.
γρυπόρυγχος : 258,10.
δασυπώγων : 104,1. 104,7. 105,19. 250,17. 259,6. 267,12. 277,19. 295,13. 295,19. 298,5. 302,5. 314,10.
δειλὸς : 106,2. 106,7. 256,7. 259,6. 295,19.
διμοιριαία : 106,10.
διμοιριαῖος : 103,20. 105,13. 232,12. 259,5. 267,11. 277,18. 298,18. 299,12. 301,11. 302,4.
δόλιος : 106,7.
δρόμαξ : 105,19.
ἐλλόγιμος : 106,1. 106,7. 277,20. 301,12. 311,7. 354,22.
ἐπίρινος : 290,8.
εὐγενὴς : 105,11. 106,16.
εὐειδὴς : 277,19.
εὐῆλιξ : 104,9. 105,20. 280,9.
εὔθετος : 103,20. 104,3. 105,15. 243,8. 314,10.
εὐθώραξ : 104,9. 105,13. 290,8.
εὐκέφαλος : 104,1.
εὐκίνητος : 106,1.
εὔμασθος : 91,8. 106,10.
εὐμετάβλητος : 256,7.
εὐμήκης : 104,3. 243,8. 282,15.
εὔμορφος : 250,16. 410,8. 425,6.
εὔογκος : 246,6. 277,18.
εὐόμιλος : 106,9. 257,8.
εὐόφθαλμος : 103,5. 103,20. 104,4. 105,8. 105,13. 105,18. 105,21. 106,8. 106,11. 106,15. 225,17. 232,12. 259,6. 267,11. 281,23. 282,16. 291,7. 299,13. 302,5. 303,7. 311,7. 314,10.
εὔοφρυς : 91,9. 106,11.
εὐπάρειος : 106,20.
εὐπώγων : 103,17. 105,12. 105,14. 106,4. 256,6. 257,7. 281,23. 303,7. 312,9.
εὔρινος : 91,9. 100,18. 101,17. 104,1. 104,4. 104,7. 104,10. 105,11. 105,18. 105,21. 106,4. 106,8. 106,10. 106,15. 106,20. 225,17. 250,16. 257,6. 280,10. 298,5. 302,18. 303,7. 311,7. 313,6. 410,7. 425,6.
εὐσεβὴς : 106,5.
εὐσθενὴς : 88,18. 104,6. 105,20. 311,6.
εὔσκυλτος : 104,12. 299,19.
εὔστηθος : 106,3. 259,5. 283,3. 291,7. 302,17. 314,9)10. 410,7. 425,5.
εὔστολος : 88,17. 91,8. 101,17. 106,10. 280,9. 392,7.
εὔσωμος : 267,12.

εὔτακτος : 250,17.
εὐτράχηλος : 106,12. 106,16.
εὐχαράκτηρος : 91,9.
εὐχαρὴς : 91,10. 106,1. 106,13. 106,21.
εὔχροος : 262,8. 295,13 (εὔχρους: 243,9).
ἠθικὸς : 257,8.
ἥσυχος : 106,9. 106,16. 277,19. 313,6. 316,5.
θαυματουργῶν : 256,8.
θεοφιλὴς : 316,5.
ἱερατικὸς : 277,20 (ἱερατική : 106,17).
ἱερὸς : 283,4.
ἰσχυρὸς : 104,1. 105,15. 106,3. 106,5.
καθαρία : 106,19. 354,22.
καλλίμασθος : 101,17.
καλλίφωνος : 91,10.
καλὸς : 105,7.
καμπυλόρινος : 314,11.
καταγύναιος : 104,8.
κατεσταλμένος : 105,9.
κάτοφρυς : 106,1.
κονδοειδὴς : 100.17. 103,17. 105,4. 106,3. 106,14. 219,5. 246,6. 257,5. 259,22. 281,22. 295,7. 295,18. 301,19. 302,17. 304,8. 312,8.
κονδόθριξ : 88,18. 232,13. 256,4. 262,9. 262,13. 269,3. 281,22. 282,16. 301,12. 392,7.
λεπτακινὸς : 232,12.
λεπτὴ : 100,18. 106,10.
λεπτόρινος : 103,5. 301,12.
λεπτὸς : 104,9. 106,6. 225,17. 250,16. 262,8. 262,12. 281,22. 291,6. 295,18. 299,12. 299,18. 301,11. 303,6. 306,10. 313,5.
λεπτοχαράκτηρος : 103,6. 243,9. 269,3. 281,23. 290,13. 303,7.
λευκὴ : 100,8. 100,18. 101,17. 106,14.
λευκὸς : 103,17. 104,10. 105,4. 105,15. 105,20. 106,4. 106,6. 246,7. 256,5. 262,12. 280,9. 281,22. 283,3. 298,18. 301,19. 302,17. 304,9. 312,9. 425,6.
λευκόχροος : 277,18.
λευκόχρους : 257,7. 258,9. 295,8.
μακρὴ : 101,17. 106,19.
μακρόρινος : 105,8. 105,16. 256,6. 267,12. 281,23. 291,7. 299,13.
μακρὸς : 104,6. 105,10. 105,15. 106,6. 250,15. 258,9. 262,8. 262,12. 269,2. 290,7. 290,12. 299,18. 303,6. 306,10. 311,6. 313,5. 316,5. 367,7.
μακροχαράκτηρος : 106,12.
μάκροψις : 246,7. 299,12. 303,6.
μακρόψις : 88,17. 104,7. 106,1.
μανικὸς : 258,10.
μεγαλοπώγων : 291,8.
μαγαλόστομος : 106,1. 295,8.
μεγαλόφθαλμος : 101,18. 103,17. 104,10. 106,19. 250,16. 290,8. 295,19. 298,5.
μεγαλόψυχος : 103,19. 104,5. 104,8. 243,10. 291,8. 298,5. 298,20. 299,19. 304,9. 313,7. 316,5. 325,10. 342,9. 425,8.
μέγας : 105,7. 105,18.
μελάγκορος : 103,18. 105,21. 106,15. 295,19.
μελάγχροος : 88,18. 103,5. 103,20. 104,3. 105,10. 105,14. 232,12. 267,12. 269,3. 291,7. 298,4. 299,13. 303,8. 311,7.
μελάγχρους : 282,16. 302,5.
μελάνθριξ : 103,6. 104,4. 104,7. 105,19. 105,21. 106,20. 314,10.
μελίχροος : 106,8.
μελίχρους : 104,6. 105,18. 290,13.
μικρόμασθος : 100,18.
μικρόπους : 106,16. 106,21.
μικρόσιμος : 106,20.
μικρόφθαλμος : 106,6. 243,9. 258,18. 262,9. 295,9. 299,19.
μιξοπόλιος : 302,18. 303,7. 313,5.

μυστικὴ : 219,6.
ξανθοαρχιγένειος : 104,11.
ξανθόκομος : 100,18.
ξανθὸς : 105,15. 106,6. 262,13.
ξάνθοφρυς : 104,11.
ξήροψις : 306,10.
ὀγκόμασθος : 106,16.
ὁλοπόλιος : 250,17. 290,9. 291,8. 299,19. 301,12. 410,7.
ὀξύχολος : 256,6.
ὀπισθόκομος : 101,18. 106,11. 106,20.
ὀργίλος : 243,10. 259,23. 291,9. 312,9. 314,11. 349,9.
οὔλη : 106,11. 106,16.
οὐλόθριξ : 91,9. 101,18. 103,18. 104,1. 104,7. 282,16. 290,13. 291,7. 295,14. 298,5. 304,9. 312,9.
οὖλος : 104,10. 105,11. 232,13. 267,12.
παχύρινος : 306,12.
παχὺς : 106,3. 282,15. 301,19. 304,8.
παχύχειλος : 302,18.
περίγοργος : 103,19. 243,10.
πλάτοψις : 259,23. 283,3. 295,7. 298,19. 302,18. 304,9.
πλατόψις : 88,19. 103,18. 105,14. 106,4. 280,10.
πλατὺς : 103,17. 258,17. 312,8.
πολιὸς : 105,8. 259,22. 269,3. 295,18. 367,8.
πολύθριξ : 104,4. 105,5.
πολυΐστωρ : 106,7.
προγάστωρ : 259,22. 295,8. 302,4.
προκοίλιος : 298,19.
προπετὴς : 104,11.
πυῤῥάκης : 106,3. 259,6. 259,23.
πυῤῥακὴς : 280,11. 302,5.
πυῤῥόθριξ : 104,10.
πυῤῥὸς : 316,5.
πυρρόχροος : 105,7.
σιμὸς : 283,3. 295,7. 312,9.
σκνιφὸς : 295,20.
σπανὸς : 262,8. 304,9. 313,6.
στραβὸς : 104,6. 105,11.
στρεβλόρινος : 103,18. 282,16. 295,13.
στρεβλόστομος : 298,20.
στρογγύλοψις : 392,7. 425,6.
στρογγυλόψις : 100,8. 104,11. 106,14.
σύνοφρυς : 101,17. 104,3. 105,8. 256,6. 257,6. 290,13.
σώφρων : 88,17. 349,9.
τελεία : 88,17. 91,8. 100,9. 106,8.
τελειοπώγων : 311,7.
τέλειος : βλ. τῇ θέᾳ τέλειος (ἀνωτ. σελ. 35).
τολμηρὸς : 104,12.
ὑπερήφανος : 302,18)19.
ὑπόγλαυκος : 104,10. 105,8. 257,6. 283,3. 298,19. 302,18.
ὑπόκυρτος : 105,16. 262,13. 306,12.
ὑπόξανθος : 91,10. 100,9. 106,11. 106,15. 298,20.
ὑπόπυῤῥος : 410,7.
ὑπόσιμος : 88,19. 100,9. 105,13. 232,13. 258,18. 295,19. 298,19. 301,20.
ὑπόστραβος : 258,9. 290,13. 312,9.
ὑπότραυλος : 298,20.
ὑποφάλακρος : 295,7. 299,19. 301,11.
ὑπόχλωρος : 256,5.
φαλακρὸς : 257,5. 259,22.
φιλήδονος : 106,2.
φιλόγελως : 101,19.
φιλότιμος : 106,9. 282,19. 410,8.
φρόνιμος : 104,4. 105,17. 106,5. 256,6. 257,8. 301,12.
χριστιανὸς : 425,8.
ψελλὸς : 105,11. 258,18.
ὡραία : 106,8.